

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет гуманітарних наук

Кафедра історії
Кваліфікаційна робота
Освітній ступінь - бакалавр

На тему:
«Зовнішня політика Хрущова на шпальтах Daily News (1954-1964)»

Виконав: студент 4-го року навчання
Спеціальності: 032 «Історія та археологія»
Освітньої програми: «Історія та археологія»
Кумка Євген Вікторович
Науковий керівник: Шліхта Н. В.,
кандидат історичних наук, професор
Рецензент: Бетлій О.В., доцент, PhD

Кваліфікаційна робота
захищена з оцінкою « _____ »
Секретар ЕК _____
« _____ » _____ 2022 р.

Київ – 2022

Декларація академічної доброчесності

Студента НаУКМА

Я, Кумка Євген Вікторович, студент 4 р.н. навчання факультету гуманітарних наук, спеціальності: 032 «Історія та археологія»

адреса електронної пошти: kumkaevhen@gmail.com

- підтверджую, що написана мною бакалаврська/магістерська робота на тему «Зовнішня політика Хрущова на шпальтах Daily News (1954-1964)» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, передбачених пунктами 3.1.1 -3.1.6 Положення про академічну доброчесність здобувачів НаУКМА від 07.03.2018 року, зі змістом якого ознайомлена;

- підтверджую, що надана мною електронна версія роботи є остаточною і готовою до перевірки;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності, у будь-який спосіб, у тому числі порівняння змісту роботи та формування звіту подібності за допомогою електронної системи Unicheck. - даю згоду на архівування моєї роботи в репозитаріях та базах даних університету для порівняння цієї та майбутніх робіт.

Дата та підпис студента:

14.06.2022

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи

Тема: «Зовнішня політика Хрущова на шпальтах Daily News (1954-1964)»

Автор: Кумка Є. В. студент 4-го р.н. освітнього ступеня – бакалавр, спеціальності 032 «Історія та археологія» освітньо-наукової програми «Історія та археологія».

Науковий керівник: Шліхта Шліхта Н. В., кандидат історичних наук, професор

Захищена: «___» _____ 2022 р.

Короткий зміст роботи:

Кваліфікаційна робота є комплексним дослідженням відображення зовнішньої політики Хрущова на шпальтах газети Daily News.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури та додатків. У першому розділі аналізується загальний контекст питання та процес формування образу Хрущова на основі матеріалів газети. У другому – проведено аналіз статей та новинних колонок Daily News щодо зовнішньої політики Хрущова.

Для роботи було залучено близько ста матеріалів газети, а також історіографію, що стосується зовнішньої політики СРСР у роки правління Хрущова. Було виокремлено ставлення окремих авторів відносно Хрущова та їхня позиція щодо його зовнішньої політики. У результаті в роботі представлено позицію американської преси в роки Холодної війни. Дослідження дає змогу зрозуміти, яким чином працювала журналістика в середині ХХ століття та чи була в ній присутня пропаганда.

Зміст

Вступ.....	2
Розділ 1. Газета про зовнішньополітичні ініціативи Хрущова до його приїзду в США.....	4
Розділ 2. Висвітлення зовнішньої політики Хрущова 1959-1964 рр.	27
Висновки	43
Список використаних джерел та літератури	45
Додатки.....	53

Вступ

У наш час засоби масової інформації доволі сильно впливають на людей. Преса усередині ХХ століття також формувала думки громадськості, тому її дослідження для нас є важливим, зокрема, щоб зрозуміти яким чином відображалася зовнішня політика Хрущова в роки його правління. За допомогою преси у людей створювався образ людини або цілої країни, а допомагали в цьому суб'єктивні думки окремих авторів.

Досліджуваний нами період 1954-1964 років був доволі напруженим у часи Холодної війни, тому газета є для нас джерелом бачення цієї ситуації з боку США. Зовнішня політика в цей час була побудована на пропаганді, маніпуляціях та залякуванні зброєю, але певна лібералізація відносин мала своє місце. Аналізована нами газета Daily News характеризувала СРСР як державу, яка загрожує цілому світу знищенням і потепління у відносинах між країнами майже не відображалось на шпальтах газети.

Метою кваліфікаційної роботи є проаналізувати відображення зовнішньої політики Хрущова на шпальтах газети Daily News у період 1954-1964 років.

Виходячи з поставленої мети, нами були поставлені такі **дослідницькі завдання**:

- проаналізувати загальний контекст питання;
- здійснити якісний аналіз новинних колонок та статей, які були присвячені зовнішній політиці СРСР;

Об'єктом є взаємини СРСР і Заходу у період правління Хрущова.

Предметом є статті та новинні колонки Daily News про зовнішню політику Хрущова.

В основі **методологічної бази** дослідження лежать загальнонаукові принципи аналізу і синтезу, метод критичного аналізу джерел.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період перебування Хрущова на посту першого секретаря КПРС, з 1954 по 1964 роки.

Джерельна база дослідження: основним джерелом для нашого дослідження є щоденна газета Daily News, яка випускалася в місті Нью-Йорк. Станом на 1947 рік щоденний тираж її становив 2 400 000 газет, а недільний – 4 700 000.¹ Редакція газети в досліджуваний нами період мала провладні погляди і їїня позиція часто збігалася з позицією президентської адміністрації. Нами було досліджено близько 100 матеріалів цієї газети і для отримання доступу до них, ми використовували ресурс: nydailynews.newspapers.com – архів газети, де розміщені скан-копії газет.

Структура роботи зумовлена її метою та дослідницькими завданнями.

Робота складається з 2 розділів, побудованих хронологічно, висновків і списку використаних джерел та літератури.

¹ Нью-Йорк Дейлі Ньюз. Історія. URL: <https://cutt.ly/NJ9VqCr> (дата звернення 11.06.2022).

Розділ 1. Газета про зовнішньополітичні ініціативи Хрущова до його приїзду в США

До смерті Сталіна Хрущов мало цікавив американську пресу. Згадки про нього до 1953 року з'являлись досить рідко, адже він, як і Сталін після смерті Леніна, не був фаворитом у змаганні за владу.²

До вересня 1953 року в Daily News було не багато згадок про Хрущова, винятком цього є стаття від 13 липня 1953, де на декілька сторінок була описана смерть Сталіна та яку роль у ній відігравали радянські високопосадовці.³ Згадки про зовнішню політику Хрущова частішають уже з 1954 року.

Ми аналізуємо пресу періоду Холодної війни, коли два полюси біполярного світу ставились один до одного з пересторогою. Перша, проаналізована нами, стаття Daily News про Хрущова акцентувала увагу читачів на те, що ситуація у світі є небезпечною. Напруження тоді було доволі високим і колонка під назвою «Червоні попереджають, що атомна зброя знищить капіталізм» є цьому доказом.⁴ Текст у цій колонці був радше інформативним без суб'єктивної думки журналістів, де СРСР вимагає від США «відмовитися від політики невизнання комуністичного Китаю» стверджуючи, що саме ця відмова слугувала би шляхом для розв'язання світових проблем.⁵ Жодних рефлексій з боку газети щодо цієї події не було.

Редакція газети не завжди повідомляла про важливу подію лише невеликою інформативною колонкою. Вона намагалась пояснити дії Хрущова у тому числі, роблячи екскурс у минуле. Одним із таких прикладів є питання роззброєння, де ще у 1946 році був запропонований план Баруха, згідно з яким всі країни, які мають атомні електростанції повинні дозволяти їх перевіряти.⁶

² Павлов М. Ю. Н.С. Хрущев: неочевидный наследник / Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2016. №55. С. 1.

³ Voice of Dead Stalin Sounded Beria's Doom. Daily News. 1953. July 13. P. 22.

⁴ Reds Warn: Atom War Would Kill Capitalism. Daily News. 1954. April 27. P. 17.

⁵ Там само.

⁶ Who Said That? Daily News. 1954. June 20. P. 45.

США були готові до такого плану, але Кремль не погоджувався на функції перевірки, натомість пропонував план, згідно з яким держави повинні були вірити один одному на слово.⁷ У Празі, 1954 року на з'їзді Чехословацької компартії, Хрущов сказав про те, що СРСР розробив все що міг – атомну енергетику та бомбу, водневу бомбу ще до того, як це зробили США. Водночас, нібито, Радянський Союз виступає за роззброєння та заборону будь-якої атомної зброї, але відповіді щодо цього ані від США, ані від Великобританії вони не отримали.⁸

При цьому, редакція Daily News нагадала про план Баруха і відмову Кремля його притримуватися, коли СРСР запропонували альтернативну ідею про довіру на слові. Більше того, редактори чітко виділяють свої висновки «KHRUSHY IS LYING», визначаючи стратегію Хрущова. Полягала вона у тому, аби переконати Захід, що СРСР повністю відмовився від амбіцій щодо поширення комуністичних ідей на весь світ. Наприкінці статті чітко проглядається напруженість у період Холодної війни, адже завершується вона словами «Давайте продовжувати накопичувати ядерну зброю і літаки, щоб доставити її туди куди потрібно так швидко, як ми знаємо.»⁹

До представників СРСР на міжнародній арені журналісти відносяться скептично. Газета не визнає суб'єктність будь-кого іншого, окрім самого Хрущова, вказуючи, що стало зрозуміло, що хоча і Микола Булганін носить титул радянського прем'єр міністра, Хрущов є справжнім «босом Росії».¹⁰ Що стосується самого Булганіна, то він був висунутий на пост Глави Міністрів на Пленумі ЦК саме через те, що Хрущов не вважав його небезпечним для своєї кар'єри, на відміну від Маленкова.¹¹ За 2 тижні до саміту у Женеві 1955 року,

⁷ Who Said That? Daily News. 1954. June 20. P. 45.

⁸ Там само.

⁹ Там само.

¹⁰ Send The Boss Or Nobody. Daily News. 1955. June 08. P. 39.

¹¹ Павлов М. Ю. Н.С. Хрущев: неочевидный наследник / Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2016. №55. С. 3.

де зі сторони СРСР передбачалась присутність прем'єра Булганіна на зустрічі з трьома главами Західних держав, редакція висловила думку, що саміти повинні проводитися виключно із самим Хрущовим. Такі висновки підкріплені тим, що країни Заходу відправляють своїх керівників – Британія прем'єра Ідена, США президента Ейзенхауера тощо. Редакція газети показує свою чітку позицію щодо перемовин з Хрущовим, наголошуючи на тому, що громадяни США не бояться СРСР. Вони готові до скасування перемовин, якщо на них не буде самого Хрущова: «Як щодо жорсткого повідомлення Заходу до Москви, що або Хрущов буде говорити за Росію, або переговорів не буде?». ¹² У цій колонці Daily News дає зрозуміти читачам, що Хрущов поки не готовий брати активну участь у зовнішній політиці.

Напередодні цієї ж зустрічі у Женеві на саміті «Великої четвірки» ¹³ з'явилася інформація про те, що окрім Булганіна буде Хрущов і супроводжуватиме його також маршал Жуков. Інформація про це була оптимістичною для американці, адже ніби вказувала, що таким чином СРСР хоче порозумітися із Заходом. Журналісти газети вказують, що це може бути потеплінням у міжнародних відносинах і ця зустріч може зіграти ключову роль у порозумінні великих держав. Аргументується це тим, що маршал Жуков і президент Ейзенхауер подружилися в Німеччині у часи Другої світової війни, а останніми місяцями 1955 року обмінювалися листами. ¹⁴ Цей аргумент підтверджується самим Жуковим, який писав у своїх мемуарах, що Ейзенхауер справив на нього позитивне враження і йому були до вподоби його «невимушеність, простота та почуття гумору». ¹⁵

¹² Send The Boss Or Nobody. Daily News. 1955. June 08. P. 39.

¹³ A Geneva Surprise: Khrushchev, Zhukov. Daily News. 1955. July 15. P. 2.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Г. К. Жуков. Воспоминания и размышления. Том 2. Издательство Агентства печати Новости, 1972, С. 361.

Через 12 днів преса вже зовсім по-іншому реагує на проведену зустріч. Протягом періоду між 15 та 27 липня не було жодних реакцій щодо перемовин, а висвітлювалась лише інформація щодо перебігу подій із цитуванням високопосадовців.¹⁶ Вперше журналісти газети висловили свою власну думку 27 липня, де не змогли донести до читачів підсумки цієї зустрічі. Описуючи відмову «росіян» обговорювати питання контролю над Албанією, Болгарією, Естонією, Угорщиною тощо, газета називає Хрущова, Молотова, Булганіна та Жукова «гангстерами, вбивцями і злодіями, які керують Росією відтоді, як Микола Ленін захопив контроль у 1917 році.»¹⁷ Проте надія у самих американців була, адже вони покладаються на майбутні осінні перемовини міністрів закордонних справ Франції, Великої Британії, США та СРСР, де сподіваються на справжнє примирення.¹⁸

Риторика статей змінювалась так само швидко, як і позиція політиків. Після зустрічі міністрів закордонних справ на саміті «Великої четвірки» у Женеві, попередні сподівання журналістів були зруйновані. Вони говорять про те, що США ведуть політику миру та всебічно заохочують СРСР до обміну кресленнями військових об'єктів, але росіяни бояться прийняти будь-які пропозиції.¹⁹ У даній статті не наводяться приклади того, як саме Радянський Союз відмовляється від мирного врегулювання питань та обміну кресленнями. Ця інформація, більшою мірою написана, опираючись на позицію влади США. Представники Радянського Союзу не робили офіційних заяв, тому підтвердити слова журналістів немає можливості. Редакція зазначає, що зовнішня політика США, яка була м'якою по відношенню до СРСР останні 6-8 місяців справила враження на Кремль лише як ознака слабості.²⁰ Більше того, газета повторює

¹⁶ Any Hope From Geneva? Daily News. 1955. July 27. P. 11.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

¹⁹ R.I.P.: The «Geneva Spirit». Daily News. 1955. November 12. P. 13.

²⁰ Там само.

свої слова, щодо «злочинців, бандитів та вбивць»,²¹ з якими потрібно говорити так, як це розуміють «вбивці, злочинці та бандити».

XX з'їзд КПРС привернув чималу увагу американської преси. Журналісти очікували почути щось нове у плані розвитку міжнародних відносин між Заходом та СРСР. Проте ці надії не були справджені і вони з деякою сатирою написали: «Може ми тупі, але ми не побачили нічого нового із того, що сказав Хрущов».²² У статті «Anything New From Moscow?» автор скептично ставляться до слів Хрущова щодо війни, яка уже не є неминучою. Хрущов каже, що комунізм поширився далеко за межі Росії і зможе налякати капіталістів для того, щоб вони не почали бійку.²³ Ці слова журналісти прирівнюють до принципу «Миколи Леніна, згідно з яким комунізм має йти до завоювання світу зигзагом».²⁴

При цьому, редакція зовсім не згадала про десталінізацію, на якій наголошувалося на XX з'їзді. Хрущов тоді здивував делегатів своїм текстом, який був повною протилежністю радянській пропаганді, яка підтримувала культ Сталіна. Варто додати, що доповідь була надіслана у скороченому вигляді усім партійним організаціям СРСР та комуністичним керівникам світових партій без права публікації у вільній пресі. З'явилась ця доповідь у вільному доступі лише в червні 1956 року.²⁵ Враховуючи те, що редакція декілька разів назвала Хрущова «Сталіном II» і жодного разу не написала про оголошену десталінізацію, а лише наголошувала на тому, що комуністи налаштовані захопити весь світ і підірвати його водневою бомбою,²⁶ можемо припустити, що газета не отримала повну версію виступу Хрущова на з'їзді і зробила висновки лише на основі побіжних джерел і своїх здогадок.

²¹ R.I.P.: The «Geneva Spirit». Daily News. 1955. November 12. P. 13.

²² Anything New From Moscow?. Daily News. 1956. February 19. P. 41.

²³ Inevitable War. Daily News. 1956. February 19. P. 41.

²⁴ Там само.

²⁵ Виступ Хрущова на XX з'їзді КПРС. ГКД: <https://www.jnsm.com.ua/h/0225N/> (дата звернення: 28.04.2022).

²⁶ Inevitable War. Daily News. 1956. February 19. P. 41.

Припущення щодо відсутності достовірної інформації і базування на здогадках можна підтвердити наступними статтями Daily News про XX з'їзд КПРС. Перша рефлексія щодо нього була написана 12 лютого, а потім згадок про цей з'їзд не було аж до 28 червня. Саме у цей день Тед Льюїс написав повністю протилежне до попередньої статті газети, яка не мала автора, щодо виступу Хрущова на XX з'їзді. Отримавши більш детальну інформацію про виступ, кореспондент написав про відхід Радянського Союзу від тиранії, яка була притаманна Сталіну.²⁷ Десталінізація для американського читача подавалась як «самознищення СРСР» і свідчення його неспроможності до розвитку. Проте США не повинні бути «самовдоволеними», а робити все можливе задля єдності та безпеки разом зі своїми союзниками.²⁸ Цей текст, як і раніше це було, був націлений на те, щоб показати американцям слабкість СРСР перед США.

Хрущов говорив про можливості різних шляхів переходу до соціалізму і при цьому збереження можливості мирно співіснувати з іншими державами, але згадок про це в американській газеті Daily News немає. Риторика журналістів є здебільшого антирадянською і позитивним для американців залишається лише руйнація Радянського Союзу. Наповнення цих статей деякою мірою співпадає з твердженнями Миколи Іноземцева. У своїй праці «Внешняя политика США в эпоху империализма» 1960р., він писав про прагнення США використовувати критику культу особи Сталіна в своїх цілях. Це широка кампанія «антирадянської істерії та наклепу», яка була розгорнута одночасно проти комуністичних та робочих партій в капіталістичних державах.²⁹

Перший закордонний візит в одну з великих держав Заходу в квітні 1956 року Хрущов здійснив до Великої Британії. Цей візит не передбачав

²⁷ Ted Lewis. Soviet Grip Weakening: Dulles. Daily News. 1956. June 28. P. 19.

²⁸ Там само.

²⁹ Иноземцев Н. Внешняя политика США в эпоху империализма. Москва: Государственное издательство политической литературы, 1960 – С. 594.

підписання жодної угоди, а був оголошений візитом доброї волі.³⁰ Увага до цього візиту були прикута американськими журналістами не менше, аніж до будь-якої іншої. Редакція газети, як і раніше, продовжує писати про загрозу розгортання війни з боку Радянського Союзу та наводить слова Хрущова як аргумент. Під час своєї промови у Бірмінгемі, Хрущов хвалиться своїми новими керованими ракетами та водневими бомбам. Більше того, він говорить про торгівлю зброєю з боку СРСР та вказує, що жодна заборона Заходу на стратегічний експорт зброї не зупинить розвиток цього сектору.³¹

Наступного дня, 25 квітня, журналіст Генрі Моул у своїй новій статі висміює Хрущова і робить це незважаючи на те, що днем раніше його колеги з перебільшенням залякували своїх читачів риторикою Хрущова і діями СРСР. Газета зображує лідера СРСР, як «похмурого чоловіка», якому завжди щось не подобається у риторичі політиків Заходу. На згаданій зустрічі у Палаті лордів був присутній Стассен, радник президента Ейзенхауера, який згодом провів приватну 2-годинну бесіду із Хрущовом. Бесіда, зі слів самого радника, була «важливою, ретельною та дружньою».³² Варто зауважити, що жодних рефлексій з боку редакції щодо дружніх перемовин не було: газета і далі використовує антирадянську риторичу. Зрештою, ця зустріч ніяким чином не змогла покращити стосунки СРСР з США та іншими країнами Заходу,³³ не зважаючи на дружню атмосферу перемовин.

Як згадувалося раніше, американці досить позитивно ставились до маршала Жукова через його приятельські відносини із президентом Ейзенхауером. Новина про звільнення Жукова з посади міністра оборони викликала чималий резонанс у США. Зіткнення Хрущова і Жукова було,

³⁰ Рой Медведев Хрущев. Политическая биография. Редактор Семен Резник Published by Chalidze Publications Benson. 1986. С. 98.

³¹ Khrush Boasts New Missile Will Have an H'to Hit Any Point in World'. Daily News. 1956. April 24. P. 2.

³² Labor Boys 'Pigs', So K. Hogs Vodka. Daily News. 1956. April 25. P. 4.

³³ Рой Медведев Хрущев. Политическая биография. Редактор Семен Резник Published by Chalidze Publications Benson. 1986. С. 99.

скоріш за все, неминучим і було лише питанням часу через протиріччя маршала з партійним апаратом.³⁴ Редакція Daily News описує цей процес як внутрішній переворот у стінах Кремля і усунення сильного опонента.³⁵ Журналісти сприйняли його відставку негативно і вказували, що вона може призвести «до поганих часів в майбутньому».³⁶ Вони вважають, що Жуков був своєрідним модератором у Кремлі і за умови надання йому більших повноважень, ситуація в зовнішній політиці могла покращитись.³⁷ Тобто, ми бачимо велику симпатію до маршала з боку американської преси і рівень довіри до нього, мабуть, був вищим аніж до Хрущова. Це логічно, адже завдяки хорошим відносинам між правлячою верхівкою США та Жуковим відбувалися позитивні зрушення у питанні роззброєння та у веденні зовнішньої політики.³⁸ Припущення редакції щодо усунення конкурента дійсно мають підґрунтя, адже Хрущов був не єдиним у кремлівській верхівці, хто помітив політичні амбіції Жукова.³⁹ Він використовував ресурси радянської армії для зняття фільму про Сталінградську битву, де підкреслювалася його історична роль. Більше того, він замовив свій портрет в одного із видатних радянських художників, де він зображений у вигляді «спасителя Матери-России, верхом на белом коне на фоне горящего Рейхстага».⁴⁰

Гонка озброєнь викликає чимале занепокоєння в американських журналістів і їхня позиція більше схильна до того, що поступитися повинен Радянський Союз. У грудні 1957 року на шпальтах газети з'явилася інформація про те, що американські чиновники відхилили запит СРСР про зустріч на вищому рівні з президентом Ейзенхауером задля покращення відносин.⁴¹

³⁴ Павлов М. Ю. Н.С. Хрущев: неочевидный наследник / Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2016. №55. С. 7.

³⁵ Hint More Changes Brewing in Kremlin. Daily News. 1957. October 28. P. 2.

³⁶ Там само.

³⁷ Там само.

³⁸ Фурсенко А., Нафтали Т. «Холодная война» Хрущева. Тайная история противника Америки. Москва: Издательство РОССПЭН, 2018. С. 171.

³⁹ Там само.

⁴⁰ Там само.

⁴¹ New Khrushy Summit Pitch Is No Sale Here. Daily News. 1957. December 22. P. 2.

Кореспондент Майкл О'Ніл, враховуючи занепокоєння усієї журналістської спільноти щодо гонки озброєнь, вказує на те, що зустріч є безглуздою. Такою вона вважається через те, що немає прямих доказів щодо послаблення напруги зі сторони Москви і посилати нову хвилю надії усьому світу на фоні відсутності доказів є абсурдністю.⁴² Його твердження є більшою мірою неаргументованими, адже Хрущов заявив, що хоче зустрітися з президентом США і «вирішити проблеми, які турбують людство, включаючи роззброєння».⁴³ Тобто з однієї сторони, ми бачимо занепокоєння журналістів щодо гонки озброєнь, а з іншої ми чітко проглядаємо позицію, що роззброєння можливе лише тоді, коли Москва зробить чіткі кроки. Така позиція медійних ресурсів лише ускладнювала сприйняття зовнішньої політики між Заходом та СРСР американськими громадянами.

Питання розвитку економіки також турбувало Хрущова і його політика була націлена на розвиток сільського господарства. Він запропонував президенту Ейзенхауеру угоду, за якою Радянський Союз купить багато американських товарів, а США у відповідь на це нададуть кілька мільярдів довгострокових кредитів.⁴⁴ Хрущов вважав таку пропозицію допомогою США, адже саме їхня економіка, зі слів радянського політика, а не СРСР, була на спаді. Ейзенхауер відмовив Хрущову у наданні кредиту і порекомендував йому звертатися до приватних банків.⁴⁵ У такій ніби не примітній новині ми можемо проглядати проблематичність зовнішньополітичних відносин між державами та керівниками цих держав особисто. І таку політику редакція газети підтримує, вказуючи на те, що «Кремль фінансово кривий і США висунуло б шию надавши Радянському Союзу кредит».⁴⁶

⁴² Reds Bar NATO Bid: We Want Ike. Daily News. 1957. December 22. P. 2.

⁴³ Там само.

⁴⁴ Brushoff For Khrushchev. Daily News. 1958. July 16. P. 33.

⁴⁵ Там само.

⁴⁶ Там само.

1957 рік був достатньо складним для СРСР і дипломатичні відносини між країнами Заходу та Радянським Союзом були достатньо проблематичними. У цей період Холодної війни напруженість у світі лише зростала. 19 липня 1958 р. Хрущов попросив лідерів США, Великобританії, Франції та Індії зустрітися з ним в Швейцарії, щоб вжити негайні заходи для стримування загрозливого військового конфлікту.⁴⁷ Хрущов також відмітив, що зустріч може бути проведена будь-де, навіть у Вашингтоні. Він сказав: «Ми переживаємо найсерйозніший момент людської історії, коли ми підійшли до точки, де будь-який необережний крок може призвести до найбільшої світової катастрофи».⁴⁸ Такі слова зі сторони СРСР пропонували надію на врегулювання питання міжнародних відносин у такий важкий час, проте редакція газети не реагує на ці висловлювання. Daily News привертають увагу читачів до інших слів Хрущова, де він нагадав Заходу, що у Росії є міжконтинентальна балістична ракета.⁴⁹ Однак у цьому випадку їхня риторика не була такою зухвалою, як раніше. Загалом, після цієї пропозиції редакція газети зменшує свою критику щодо СРСР.

Наступного дня США відреагували на запит Радянського Союзу та пообіцяли «спокійну та конструктивну відповідь».⁵⁰ Пропозиція Хрущова була несподіванкою для США. А відповідь від США, Великобританії та Франції мала бути надіслана лише після обговорення з союзниками по НАТО у найкоротші терміни. Редакція газети пише, що замість того, щоб відмовляти СРСР у запиті, Захід міг би провести зустріч в Нью-Йорку під егідою ООН, враховуючи те що лист був відправлений Генеральному секретарю ООН також. Журналісти стверджують, що в такій ситуації відповідь повинна бути «зваженою», адже зі сторони Радянського Союзу можливий пропагандистський крок у цьому питанні.⁵¹ Примітно, що у цій статті редакція

⁴⁷ Khrushy Asks Summit Talk To Avert War. Daily News. 1958. July 20. P. 3.

⁴⁸ Там само.

⁴⁹ Там само.

⁵⁰ U.S. Won't Bypass UN For a 5-Power Parley. Daily News. 1958. July 21. P. 3.

⁵¹ Там само.

газети також спокійно висвітлює інформацію зі своїми доповненнями щодо цієї пропозиції і майбутньої зустрічі без використання притаманних їй закидів в сторону Хрущова.

23 липня на шпальтах газети з'явилась інформація про те, що президент Ейзенхауер готовий прийняти Хрущова в ООН для обговорення проблеми Близького Сходу.⁵² Цю ідею підтримали британський та французький прем'єр-міністри і, на думку редакції газети, саме вони повпливали на те, щоб ця зустріч відбулася саме під егідою ООН. Варто зазначити цікаву деталь щодо позиції журналістів Daily News, тому що днем раніше вони писали про цю зустріч без критики Хрущова. У новій же статті 23 липня вони вказують на те, що СРСР хоче зруйнувати ООН зловживаючи правом вето, а Ейзенхауер прийняв це рішення під тиском британців.⁵³ Отже, ми можемо відзначити, що риторика газети змінюється щоденно в питанні відношення США до Радянського Союзу. Більш дивним виглядає те, що ці статті переважно пише одна і та сама людина – Ted Lewis, тому ця зміна думки виглядає ще більш цікавою.

Ситуація навколо цієї події під час перемовин лідерів Заходу з Хрущовим була досить складною. Аналізуючи статті газети можна помітити обережність та певну невпевненість у своїх кроках зі сторони США. На момент прийняття рішень Хрущов вимагав зустрічі лідерів США, Великобританії та Франції разом з прем'єром Індії Неру в понеділок 28 липня (стаття вийшла в четвер 24 липня). Варто зауважити, що на цей момент Індія не була членом РБ ООН і питання проведення зустрічі саме в стінах ООН вже не мало таку підтримку від Ейзенхауера та Макміллана.⁵⁴ Ці дипломатичні перемовини завершилися тим, що Ейзенхауер відклав своє рішення про умовне прийняття Хрущова на

⁵² Ike Agress to Summit in UN. Daily News. 1958. July 23. P. 3.

⁵³ Там само.

⁵⁴ Khrushchev Will Come to UN; Ike Weighs Soviet Conditions. Daily News. 1958. July 24. P. 3-4.

рівні ООН, про яке писав у своїй статті Тед Льюїс, аргументувавши це тим, що йому з партнерами потрібно провести консультації.⁵⁵

Тут підтверджується наша теза щодо невпевненості у своїх кроках зі сторони США, проте редакція аргументує це тим, що СРСР хотіли використати ООН задля своєї пропаганди. США, зі свого боку, таким чином затягували процес переговорів із СРСР, хоча й самі були прихильниками політики взаємного роззброєння. Захід оточив Радянський Союз своїм озброєнням і не боявся його, проте чекав на перші кроки в питанні роззброєння з боку Хрущова.⁵⁶ І в цьому випадку США ведуть політику з позиції сили, відкладаючи будь-які переговори, тоді коли озброєння держав уже мало загрозливий характер.⁵⁷ Хрущов же в цей момент створює собі імідж на міжнародній арені, як публічний політик, який готовий до переговорів та владнання конфліктів.

У полі складних зовнішньополітичних відносин підливала паливо у вогонь ситуація навколо статусу Західного Берліна. Місто, яке було розділене на дві частини, контролювалося комуністичною та капіталістичною системами, що створювало різкий контраст. Сполучені Штати бачили економічний успіх і політичну свободу Західного Берліна як символ успіху саме капіталістичної системи.⁵⁸

Ситуація навколо Берліна рідко висвітлювалася газетою Daily News. Звичайно, газета писала про Берлін, але це переважно були матеріали щодо взаємовідносин Західного Берліна із країнами Заходу, а не СРСР. Кардинальні зміни відбулись після промови Хрущова 10 листопада 1958 року на мітингу польсько-радянської дружби, яка спровокувала одну з найбільш тривалих криз

⁵⁵ Khrushchev Will Come to UN; Ike Weighs Soviet Conditions. Daily News. 1958. July 24. P. 3.

⁵⁶ New Khrushy Summit Pitch Is No Sale Here. Daily News. 1957. December 22. P. 2.

⁵⁷ Иноземцев Н. Внешняя политика США в эпоху империализма. Москва: Государственное издательство политической литературы, 1960 – С. 600.

⁵⁸ The Berlin Crisis, 1958-1961. URL: <https://history.state.gov/milestones/1953-1960/berlin-crises> (дата звернення: 24.04.2022).

Холодної війни.⁵⁹ Тоді він звинуватив Захід у порушенні домовленостей воєнного періоду та у посиленні напруженості в Європі, шляхом «авантюристичних заходів щодо нарощування західнонімецьких військових сил та оснащення Бундесверу ядерною зброєю».⁶⁰

Перша реакція зі сторони редакції газети з'явилася 11 листопада, наступного дня після промови Хрущова. Заголовок статті говорив про рішучість американців щодо питання Берліну: «We tell K we'd fight to keep W.Berlin free».⁶¹ Журналісти стверджують, що перебіг ситуації навколо Берліна може повторити блокаду 1948-1949 років і США разом з трьома іншими державами союзниками повинні робити все можливе для того, щоб захистити Західну Німеччину «від комуністів». Газета наводить аргументи того, що безпека і благополуччя Берліна завдячують позиції трьох держав і напад на це місто буде вважатися, як напад на ці держави.⁶² З іншої сторони, Хрущов пообіцяв, що він буде підтримувати Східну Німеччину проти будь-якого нападу і СРСР готовий передати свої повноваження комуністичному уряду Східної Німеччини.⁶³

Daily News, освітлюючи перебіг подій, досить конкретно та відповідально поставилися до питання. Вони проаналізували ситуацію та стверджували, що позиція США щодо Берліну є досить правильною. Незважаючи на риторику про військовий метод захисту і відкидання пропозицій щодо «звільнення Західної Німеччини», це суттєво допомогло відкинути думки щодо війни. Так, на їхню думку, ситуація у цей момент була однією із найбільш напружених,

⁵⁹ William Burr. Diplomatic History. Avoiding the Slippery Slope: The Eisenhower Administration and the Berlin Crisis, November 1958–January 1959 URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-7709.1994.tb00610.x> (дата звернення: 24.04.2022).

⁶⁰ Там само.

⁶¹ We Tell K We'd Fight To Keep W.Berlin Free. Daily News. 1958. November 11. P. 10.

⁶² Там само.

⁶³ William Burr. Diplomatic History. Avoiding the Slippery Slope: The Eisenhower Administration and the Berlin Crisis, November 1958–January 1959 URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-7709.1994.tb00610.x> (дата звернення: 24.04.2022).

проте Хрущов не хотів війни з США та їхніми союзниками.⁶⁴ У його промові йшлося про погрозу нападом або блокадою Західного Берліна.⁶⁵ У цьому випадку редакція газети продемонструвала стійкість та готовність США відстоювати свої інтереси незважаючи на будь-які погрози зі сторони СРСР.

Проте, ця промова Хрущова не була початком Берлінської кризи: його слова можна було зрозуміти як намір продовжити серію заходів щодо вирішення статусу Східної Німеччини.⁶⁶ Ця криза розпочалась 27 листопада, коли західним державам була відправлена нота щодо врегулювання питання про Західний Берлін.⁶⁷

Наступного дня, після відправлення ноти, шпальти газети Daily News були заповнені новинами про Берлін та Хрущова. Такого інформаційного буму раніше не було навіть 11 листопада, коли редакція газети писала про промову Хрущова в Лужниках. Але це і логічно, адже риторика Хрущова вже не була такою, як раніше. Він заявляв:

Прошло 13 років після закінчення війни, а мирного договору з Німеччиною досі немає. Але фантазії піддаються ті, хто сподівається, що Німецька Демократична Республіка відмовиться від соціалістичної системи та прийме капіталізм. На цій основі вони хочуть "від'єднати" Німеччину, тобто дозволити монополістичним колам Західної Німеччини поглинути НДР. Але є й інша небезпека. Західний Берлін перетворився на свого роду ракову пухлину фашизму та реваншизму. Тому ми й вирішили зробити "хірургічну операцію". Якщо Захід не залишить Західний Берлін, який стане "вільним містом", і не підпише протягом шести місяців мирний договір із обома німецькими державами, Радянський Союз

⁶⁴ German Reds Hear K Tune, Join in Chours. Daily News. 1958. November 12. P. 30.

⁶⁵ William Burr. Diplomatic History. Avoiding the Slippery Slope: The Eisenhower Administration and the Berlin Crisis, November 1958–January 1959 URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-7709.1994.tb00610.x> (дата звернення: 24.04.2022).

⁶⁶ Филитов А. М. Германия в советском внешнеполитическом планировании 1941-1990. Москва: Издательство Наука, 2009 – С. 226.

⁶⁷ Там само.

підпише окремий мирний договір із НДР. І тоді їй буде дозволено одноосібно контролювати шляхи доступу до Західного Берліна.⁶⁸

Очікувано, що редакція газети детально опише ситуацію навколо цих подій і пояснить своїм громадянам, що насправді відбувається. Але, після 27 листопада журналісти не наважилися передбачати хід подій, або ж розібрати промову Хрущова, вони обмежилися короткими вставками своєї думки поміж рядків новин. Вони запевняли своїх читачів, що США в жодному разі не укладе будь-які угоди з СРСР, адже тоді вони просто віддадуть жителів Західного Берліна «під панування комуністів».⁶⁹ Також додали, що Хрущов використовує Берлін для спроби розколоти НАТО, яке Хрущов, з їх слів, ненавидить.⁷⁰

Отже, як ми писали раніше, риторика цієї газети дуже чітко пов'язана з офіційною позицією уряду США і вона змінюється одночасно з новими заявами президента або держсекретаря. Саме тому, можливо, газета і не написала докладну статтю про Берлінську кризу, адже сам Захід був в шоці від ультиматуму Хрущова.⁷¹ Також підтвердити думку щодо цієї теорії можна словами Ейзенхауера, який сказав лідерам конгресу США: «Не треба без потреби хвилювати громадськість».⁷²

Однією з найбільш обговорюваних подій в історії зовнішньої політики Хрущова, був його візит у США в 1959 році. Цей рік був скоріше переломним у плані взаємин в позитивному ключі між Заходом та Радянським Союзом, коли спостерігалась певна лібералізація. На момент запрошення Хрущова в США, позиція редакції була неоднозначною щодо цієї зустрічі.

⁶⁸ Гриневский О. Берлинский ультиматум Хрущёва / Журнал «Современная Европа». 2005. С. 132.

⁶⁹ Dulles to Deal With E. Germans. Daily News. 1958. November 27. P. 2.

⁷⁰ Harried West Berlin Urges German Unity. Daily News. 1958. November 30. P. 6.

⁷¹ Б Гриневский О. Берлинский ультиматум Хрущёва / Журнал «Современная Европа». 2005. С. 133.

⁷² Там само. С. 134.

Інформація про можливе запрошення Хрущова президентом Ейзенхауером з'явилася на шпальтах газети завчасно і коментар був радше негативним. 3 серпня, у день запрошення Хрущова до США, журналісти ще розмірковували щодо ймовірності цього візиту. Їх позиція не була відображенням політики США, як це було раніше, а навпаки її засудженням. Тед Льюїс відзначав, що пряма зустріч між Ейзенхауером і Хрущовим не може відбутися. Приводячи в приклад слова Айка (так часто називали президента Ейзенхауера) про «попередню умову щодо зустрічі, яка може відбутися лише внаслідок прогресу у розв'язанні Берлінської кризи»,⁷³ журналіст наголошує, що зустріч міністрів закордонних справ в Женеві ось-ось закінчиться, а прогресу так і не досягнуто. На його думку, уся ця ситуація може бути грою СРСР на перевірку, чи є США «лохами».⁷⁴

Підтвердженням можливого візиту Хрущова були слова Ніксона, які активно обговорювалися в США. Ніксон дав зрозуміти, що такий візит скоріше за все буде, адже він говорив про те, що, на його думку, було би чудово якби Ейзенхауер запросив пана Хрущова оглянути США.⁷⁵

Аргумент Ніксона на користь відвідин Хрущовим США полягав в тому, що лідер СРСР побачить на власні очі всю могутність і славу Америки.⁷⁶ Daily News з такою позицією не згодні і стверджують, що Хрущов може використати візит у США «в хитромудрих комуністичних пропагандистських цілях».⁷⁷ Така позиція редакція не є чимось новим у політиці газети. Звертаючи увагу на попередні висловлювання газети щодо планів Хрущова, можна чітко проглянути, що усі її аргументи зводяться до того, що Хрущов все робить заради власного піару та пропаганди. Насправді, для лідера СРСР однією із цілей поїздки до США було, мабуть, показати себе і щоб американці

⁷³ Capital Circus. Daily News. 1959. August 03. P. 4.

⁷⁴ Там само.

⁷⁵ Там само.

⁷⁶ Nixon's Remarks Tip Hand of White House. Daily News. 1959. August 03. P. 4.

⁷⁷ Там само.

відмовилися від упереджень про нього і СРСР, а побачили ту радянську реальність, яку знав він.⁷⁸

З одного боку, ми розуміємо бажання Хрущова приїхати в Америку, опираючись на вищесказане, а з іншого немає чіткого меседжа від Білого дому про готовність прийняти такий візит. Ми наводили приклади слів Ніксона, де, на його думку, радянський лідер повинен побачити справжній американський народ і розвіяти всі міфи про нього. Згодом таку ж думку висловив президент Ейзенхауер, але не було повідомлень про хід переговорів і редакція газети сприймала усі ці побажання «подивитися один на одного» в категорично негативних тонах. Газета наголошувала, що враховуючи складну зовнішньополітичну обстановку, не варто показувати слабкість американського народу, демонструючи лише вільний і щасливий народ. Для того, щоб показати Хрущову справжню Америку необхідно показувати не лише чудових людей, а й «озброєних до зубів, зневажливий до тиранів, охочий воювати народ»⁷⁹ для того, щоб Хрущов ніколи не прорахував хоробрість американців.

Повідомлення Ейзенхауера про візит Хрущова в США було уже очікуваним зі сторони газети і прийняла вона цю новину негативно. Журналісти стверджують, що ця зустріч – рукостискання Айка з «вбивцею» у владі якого зрада, груба сила, масові вбивства та утримування в рабстві інших націй. Прогнози щодо зустрічі не давались, газета очікувала більше подробиць і писала: «Que sera, sera (що буде, то буде)».⁸⁰ Газету цікавили можливі думки інших народів навколо цієї новини, адже є ймовірність залаштункової угоди Радянського Союзу та США про поділ світу на дві сфери впливу.⁸¹

⁷⁸ Фурсенко А., Нафтали Т. «Холодная война» Хрущева. Тайная история противника Америки. Москва: Издательство РОССПЭН, 2018. С. 248.

⁷⁹ Show Him We're Tough, Too. Daily News. 1959. August 14. P. 23.

⁸⁰ Clasp Hands With Murder, Mr. President? Daily News. 1959. August 04. P. 25.

⁸¹ Там само.

Не маючи конкретної думки щодо цієї події, журналісти газети сатирично пропонують створити спеціальний комітет, щоб привітати Хрущова в аеропорту США. До цього комітету повинні входити американські комуністи та провідні гангстери, які займаються наркоманією, проституцією та крадіжками. Ідеальним членом комісії, на думку редакторів, міг би бути Аль Капоне, «але він на жаль був у пеклі».⁸² Журналісти вже були готові до того, що Айк запросить Хрущова до США, але ми не побачили жодного аналізу цієї ситуації. Маючи час для підготовки, газета не написала аргументовану статтю щодо доцільності цього візиту. Усе, чим вони змогли себе обмежити – сатиричні пропозиції та питання: «А як себе відчуватимуть інші держави?» та «навіщо Айк це робить?».⁸³ Однією з версій, яку висували журналісти щодо візиту Хрущова в Америку, було відвернення уваги від провалу Женевської конференції, проте через декілька днів конгресмени-республіканці відкинули таку версію, додаючи що Ейзенхауера ніхто не підштовхував до запрошення.⁸⁴

Візит Хрущова детально освітлювався зі сторони Daily News, проте переважно це були невеликі колонки з новинами, де редакція не висловлювала власну позицію. Як і раніше, поміж цих рядків були думки журналістів. На момент прибуття Хрущова, 15 вересня, редакція газети вже не писала про пропагандистську машину Кремля і злі плани Хрущова, навпаки, мали надію на позитивні зміни в політиці держав. Одним з найбільш очікуваних досягнень в ході перемовин редакція вважала закінчення Холодної війни та роззброєння.⁸⁵ І такі надії мали своє місце, адже при першій зустрічі Ейзенхауера з Хрущовим, останній йому сказав, що в питанні Берліна СРСР може почекати і їм не хотілося би діяти в односторонньому випадку.⁸⁶ Раніше

⁸² Clasp Hands With Murder, Mr. President? Daily News. 1959. August 04. P. 25.

⁸³ Capitol Stuff. Daily News. 1959. August 06. P. 4.

⁸⁴ K Vows to Puff Peace Pipe; Report Ike Keen to See Him. Daily News. 1959. August 06. P. 4.

⁸⁵ K Brought Peace Dove: Red Press. Daily News. 1959. September 16. P. 6.

⁸⁶ Фурсенко А., Нафтали Т. «Холодная война» Хрущева. Тайная история противника Америки. Москва: Издательство РОССПЭН, 2018. С. 260.

ми згадували, що Хрущов будував собі імідж публічного політика і, схоже, саме цей візит у США був кульмінацією творення цього образу.

Привітність Хрущова до США та його усміхненість викликала подекуди пересторогу у американців. З усіх матеріалів, які ми опрацьовували, ми можемо побачити зображення Хрущова з вуст журналістів, як «тирана та вбивцю», перемовини з яким вести не варто. В Америці він виглядав зовсім іншим, тому редактори відмічали, що це дволикість зі сторони лідера СРСР і не потрібно забувати про те, як він погрожував американцям ракетами в Лос-Анджелесі під час свого візиту.⁸⁷ Це твердження журналістів про погрози в сторону американців не було нами підтверджене. Його поїздка тоді ледь не закінчилася раніше терміна, тому що Хрущов зіткнувся з чималою кількістю провокацій: від емігранта з Ростова-на-Дону до фотографа, який хотів зробити знімок двох жінок біля лідера СРСР з піднятими спідницями.⁸⁸ Слова редакції про погрози можна хіба що прив'язати до зустрічі Хрущова з мером Лос-Анджелеса, де останній у своїй промові мав твердження Хрущова про «ми вас закопаємо».⁸⁹ Хоч і вдалося цю ситуацію певною мірою владнати, проте мер міста відмовився повністю міняти свою промову і сказав «ми вас не закопаємо, ви нас не закопаєте, ми будемо дружно жити разом».⁹⁰ Після цих слів Хрущов сказав про те, що він зможе добратися до Владивостока, де знаходилася найбільша база Тихоокеанського флоту, за 10 годин. Жодних прямих погроз зі сторони лідера СРСР не було – в нього було відчуття ніби його виставили на показ,⁹¹ але ця подія не вплинула на політику Хрущова. Рукостискання, посмішки не переконували журналістів у добрих намірах зі сторони Хрущова в питаннях зовнішньої політики. Газета стверджувала, що для того, щоб бути

⁸⁷ HST to K: Be Patient With Press. Daily News. 1959. September 22. P. 26.

⁸⁸ Фурсенко А., Нафтали Т. «Холодная война» Хрущева. Тайная история противника Америки. Москва: Издательство РОССПЭН, 2018. С. 261.

⁸⁹ HST to K: Be Patient With Press. Daily News. 1959. September 22. P. 26.

⁹⁰ Фурсенко А., Нафтали Т. «Холодная война» Хрущева. Тайная история противника Америки. Москва: Издательство РОССПЭН, 2018. С. 263.

⁹¹ Там само.

впевненим у його позиції потрібні не слова, а конкретні дії, які радянський лідер повинен продемонструвати задля миру і свободи.⁹²

Все ж лібералізація була помітною під час даного візиту. Хрущов демонстрував себе як людину, яка готова до прямих переговорів та не має на меті ескалацію конфлікту. Редакція відмічає, що цей мирний тон є надією на дружні стосунки,⁹³ а сам Хрущов говорив, що вони з США намагаються зрозуміти один одного та ніщо їм не завадить мати хороші стосунки.⁹⁴ Редактори публікують свої статті з певною хаотичністю, адже в одному випуску від 22 вересня ми можемо спостерігати закиди в сторону Хрущова і одночасно на інших сторінках слова про добру волю з його боку. Невизначеність журналістів може нам говорити про те, що вони самі не були добре усвідомленні в політиці Хрущова та частина їх матеріалів побудована на здогадках.

Продовжуючи тему візиту лідера СРСР до США, редакція Daily News відмічає його бажання владнати зовнішньополітичні проблеми та бути двома великими державами. Хрущов має на меті розвинути торгівлю між Заходом та СРСР. Радянський Союз, як твердив Хрущов, може бути гідним партнером США в промисловості та енергетиці.⁹⁵ Журналісти відмічають потепління в стосунках між двома великими державами та позицію «Росії», яка не хоче війни, а бажає лише мирно співіснувати, вести торгівлю та роззброюватися.⁹⁶ Тобто, ми бачимо певну розрядку у відношеннях між США та СРСР, яку ретранслюють журналісти поступово позбавляючись свого упередженого ставлення до радянського лідера.

Як ми згадували раніше, газета Daily News частіше висвітлювала ситуацію навколо подорожі Хрущова по США невеликими колонками з

⁹² A Jovial K Ends His Tour of West Coast. Daily News. 1959. September 22. P. 26.

⁹³ HST to K: Be Patient With Press. Daily News. 1959. September 22. P. 26.

⁹⁴ Там само.

⁹⁵ Adlai Feels K Is Set To Talk Arms Control. Daily News. 1959. September 25. P. 32.

⁹⁶ Там само.

новинами, подекуди додавали власну думку. Статтей з аналізом перебігу подій не було протягом усього візиту Хрущова, що є доволі дивним, адже переважно редакція газети щонеділі, подекуди в будні дні, старалася детально розбирати ситуацію. Перед візитом, редакція газети прямо відображала свою позицію щодо неприйняття запрошення Хрущова зі сторони президента Ейзенхауера. Під час двотижневого візиту, в колонках новин інформація подавалася переважно в позитивній ретроспективі, але й негативні відгуки залишалися.

Ситуація щодо публікацій новин кардинально змінилася після від'їзду Хрущова зі Сполучених Штатів. Лише після того, як лідер СРСР покинув їх країну, вони наважилися випустити статтю із власною думкою щодо цього візиту. На одній сторінці з колонками новин, де писалось про теплий прийом та «вперше розбитий лід в 12-річній Холодній війні»,⁹⁷ 28 вересня вийшла стаття під назвою «Capital Circus».⁹⁸ Перед тим як перейти до оцінки викладеного матеріалу в даній статті варто відзначити, що Хрущов повернувся зі США у дуже хорошому настрої та був впевнений в тому, що він досяг значних політичних результатів. Він, як емоційна людина, сприйняв цю поїздку за океан як початок нової ери в американо-радянських стосунках.⁹⁹

Абсолютно протилежне про початок нової ери, журналісти написали після від'їзду Хрущова зі США. Перед візитом Хрущова, нагадаємо, редакція переймається, чи не вважають їх за «лохів». У висновках, на думку газети, вони стали «лохами, якими керував Микита Хрущов».¹⁰⁰ Водночас, пишучи про «розбитий лід в Холодній війні», редактори пишуть про невдачу спробу Ейзенхауера за допомогою дипломатії подолати напруженість у цій війні. Хрущов використав США для озвучення своїх пропагандистських поглядів,

⁹⁷ Khrushchev Wings Homeward After Good-by From Ike . Daily News. 1959. September 28. P. 1.

⁹⁸ Capital Circus. Daily News. 1959. September 28. P. 1.

⁹⁹ Безик І. В. Визит Н. С. Хрущёва в США в 1959 г.: Приморское эхо / Журнал «Россия и современный мир». 2005. С. 172.

¹⁰⁰ Khrushchev Wings Homeward After Good-by From Ike. Daily News. 1959. September 28. P. 1.

які транслювалися по всіх телеканалах. Під час візиту до США, Хрущов запросив президента Ейзенхауера в Москву, проте останній відмовився відвідувати Кремль. Журналісти вказують, що ця відмова натякає нам на те, що візит Хрущова був провальним. Хоча, це була не відмова, як про це пишуть в газеті, а відстрочення і в даному випадку нам вказують, що це фактично скасування візиту, яким президент Ейзенхауер продемонстрував невдачу зустрічі для пом'якшення Холодної війни.¹⁰¹ У висновках, газета говорить нам про те, що США і СРСР не вийдуть на новий рівень переговорів після візиту Хрущова, а навпаки повернуться до перемовин на рівні міністрів для запобігання ядерної війни.¹⁰²

Цікавим фактом стає те, що американські журналісти не звинувачують та не критикують свого президента саме за запрошення Хрущова. Цю вину вони покладають на британського прем'єр-міністра, адже саме під його тиском у 1955 році відбулася зустріч у Женеві, яка була марною. Ted Lewis відмічає, що на цей момент важко оцінити усю плутанину, яку «навмисно влаштував хитрий Хрущов».¹⁰³ Реакція народу, на думку газети, буде найкращим відображенням сприйняття цієї політики і саме британці першими це зроблять, коли вирішуватимуть чи зберегти Макміллана та його Консервативну партію при владі.¹⁰⁴ Тобто, ми бачимо, з позиції Daily News, негативне сприйняття цієї зустрічі, яка ніяким чином не вплинула на зовнішньополітичні курси держав та їх політику. Але саме в результаті візиту Хрущова в США з'явилася розрядка між СРСР та країнами Заходу. Покращення відносин призвело до того, що з'явилася нова ідея про зустріч глав держав СРСР, США,

¹⁰¹ Capital Circus. Daily News. 1959. September 28. P. 1.

¹⁰² Там само.

¹⁰³ Там само.

¹⁰⁴ Там само.

Великобританії, Франції для продовження обговорення проблем, які були початі ще у 1955 році в Женеві.¹⁰⁵

Отже, досліджуючи матеріали газети Daily News у період 1954-1959 років можна дійти висновку, що газета була більшою мірою антикомуністичною з провладними поглядами. Газета ставила на перше місце інформативні колонки з новинами, не висловлюючи власну думку. Їх погляди часто збігали з позицією американської влади щодо зовнішньополітичного курсу СРСР та США. Журналісти, як-от наприклад Ted Lewis, який найчастіше писав про взаємини Заходу та СРСР, писали аналітичні статті, де пояснювали читачам який насправді є Хрущов та його політика.

Як показують матеріали газети, візит Хрущова до США відобразив певну прірву між двома світами – комуністичним та капіталістичним, які далекі один від одного в плані розвитку та в плані ідеології. У висновках, журналісти не побачили розрядки зовнішньополітичних відносин після даного візиту.

¹⁰⁵ Рой Медведев Хрущев. Политическая биография. Редактор Семен Резник Published by Chalidze Publications Benson. 1986. С. 149.

Розділ 2. Висвітлення зовнішньої політики Хрущова 1959-1964 рр.

Ми раніше писали, що після зустрічі президента Ейзенхауера та Хрущова, в останнього виникло відчуття початку «нової ери» взаємин між США та СРСР. Хоча ця певна лібералізація стосунків між державами мала своє місце, проте американські журналісти не вважали це правдою і їхня думка про міжнародні відносини не змінилася після візиту Хрущова до США.

Першою, найбільш обговорюваною подією після туру по США, була зустріч віце-президента Ніксона та Хрущова в СРСР, яку ще називають «кухонними дебатами».¹⁰⁶ 24 липня 1959 року Хрущов та Ніксон відкрили першу в історії радянсько-американську виставку, яка відзначила мирне суперництво між двома світами, де кожен намагався показати себе із позитивної сторони.¹⁰⁷ Ця виставка була достатньо важливою для американського політикуму, а особливо для Ніксона, який мав на меті балотуватися на пост президента США та за допомогою успішної виставки успішно конкурувати з іншим кандидатом – Джоном Кеннеді.¹⁰⁸

Американці за допомогою цієї виставки створили для радянської сторони певне «вікно в Америку», адже замість помпезної наукової апаратури та різних видів озброєння, там показали побутову техніку, косметику тощо.¹⁰⁹ Логічно припустити, що така виставка могла знаменувати потепління відносин між США та СРСР, проте вона запам'яталася не експонатами в павільйонах, а так званими «кухонними дебатами» - суперечкою Ніксона та Хрущова на місцезнаходженні моделі кухні від американської компанії.¹¹⁰

¹⁰⁶ Дубовицкая М. Скандал как разновидность политического нарратива в личной дипломатии Н.С. Хрущева. Журнал Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2017. С. 99.

¹⁰⁷ Горлов В. Американская национальная выставка в Сокольниках в 1959 г. Как демонстрация достоинств капитализма. Вестник Московского государственного областного университета. №2. 2021. С.99.

¹⁰⁸ Там само.

¹⁰⁹ Там само. С. 101.

¹¹⁰ Там само.

Преса США відобразила цю суперечку в максимальних подробицях, адже телеканал NBC-TV зміг записати ці спонтанні гарячі дебати і їх трансляція відбулася не лише на каналі правовласника запису, а й на багатьох інших. NBC зробила цей запис загальнодоступним для всіх телеканалів, тобто трансляція цієї події неодноразово транслювалася на багатьох телеканалах США.¹¹¹ Варто зазначити, що журналісти Daily News не звернули особливу увагу на цю суперечку, але декілька разів написали інформативну новинну колонку не висловлюючи свою думку. Їхні колонки ретранслювали перебіг події в текстовому форматі з акцентуванням уваги на позиції віце-президента Ніксона, де Хрущов зображувався в «спалахах гніву».¹¹²

«Спалахи гніву», про які пишуть в газеті, виражалися дуже яскраво, адже зі сторони Хрущова були погрози, підвищення голосу, настоювання на правоті СРСР та використання цієї дискусії як методу пропаганди.¹¹³ Хоча й ці дебати не були проаналізовані журналістами Daily News, але вони були широко розповсюдженні між громадянами США через телеканали та газети, і відобразили цю подію, як провокацію зі сторони Хрущова.

У травні 1960 року відбулася подія, яка надалі негативно вплинула на зовнішньополітичні відносини США та СРСР: у небі над Свердловськом був збитий американський розвідувальний літак U-2.¹¹⁴ Це відбулося напередодні зустрічі на конференції глав чотирьох держав в Парижі. Інформація про збиття цього літака-шпигуна розповсюдилася в день його збиття і Хрущов сказав, що це «може слугувати причиною зірвання конференції в Парижі».¹¹⁵ Така подія мала яскраво висвітлюватися на шпальтах американської преси, проте

¹¹¹ Ben Gross. What's On? Daily News. 1959. July 25. P. 31.

¹¹² Crowds Hear Nixon, K Debate. Daily News. 1959. July 25. P. 7.

¹¹³ Дубовицкая М. Скандал как разновидность политического нарратива в личной дипломатии Н.С. Хрущева. Журнал Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2017. С. 100.

¹¹⁴ Зубков А. «Лицом к лицу»: формирование международного имиджа Н.С. Хрущева в средствах массовой информации. Новый исторический вестник. 2006. С. 1.

¹¹⁵ Дубовицкая М. Скандал как разновидность политического нарратива в личной дипломатии Н.С. Хрущева. Журнал Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2017. С. 101.

наступного дня після заяви Хрущова, жодної реакції зі сторони журналістів Daily News на цю подію не було. Це дивно, адже як ми раніше могли замітити, редакція оперативно інформує своїх читачів про будь-які події чи висловлювання Хрущова.

Наступна згадка про збиття літака пролунала 5 травня у залі засідань Верховної ради СРСР, де Хрущов обвинувачував США в «усіх смертних гріхах».¹¹⁶ Після 5-денного затишшя, редакція Daily News вже не могла замовчувати цю подію і назвала її «поверненням Холодної війни».¹¹⁷ Варто зазначити, що хоча Хрущов і звинувачував США, але він не переходив на особистості. Як пишуть журналісти, Хрущов говорив: «Чи був він надісланий за згодою керівників американських збройних сил? Чи було це надіслано Пентагоном без згоди президента? Якщо це було зроблено без відома президента – люди повинні про це знати».¹¹⁸ Тобто, на шпальтах газети ми бачимо Хрущова, який на фоні збиття літака звинувачує США, але дає можливість президенту Ейзенхауеру пояснити цю подію. Таким чином Хрущов, скоріш за все, використовує це збиття як метод своєї пропаганди. Питання роззброєння завжди турбувало радянського лідера, тому інцидент з літаком міг стати рушієм для активного проведення політики роззброєння перед зустріччю в Парижі.

США заявили, що це метеорологічний літак для дослідження погоди, який «випадково перетнув кордон Росії з Туреччиною».¹¹⁹ На фоні цього, президент Ейзенхауер наказав провести розслідування, а журналісти писали, що після такого Аїк повинен відкласти свої плани відвідати конференцію в Парижі.¹²⁰ Інші законодавці також відреагували критично, говорячи, що «в цей

¹¹⁶ Дубовицкая М. Скандал как разновидность политического нарратива в личной дипломатии Н.С. Хрущева. Журнал Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2017. С. 101.

¹¹⁷ K Aims to End Almost All Income Tax by '65. Daily News. 1960. May 6. P. 6.

¹¹⁸ Там само.

¹¹⁹ Там само.

¹²⁰ Там само.

момент складних відносин між Заходом та Сходом не варто було допускати метеорологічний літак так близько до радянського кордону».¹²¹

Через три дні після заяви Хрущова, журналіст Бернанд Валерій написав статтю «Paris Sees K's Goal As Summit Tensions», де вказав, що Хрущов хоче провести конференцію в Парижі в «найгіршій атмосфері».¹²² Журналіст пише, що з моменту закінчення Другої світової війни ця зустріч могла би бути у «найбільш затишній атмосфері», але Хрущов хоче конференції під тиском і використання інциденту з літаком може бути попередженням про те, що він має намір бути жорстким у Парижі для підписання нової угоди щодо Берліну.¹²³ Враховуючи вищезгадану цитату Хрущова про зірвання конференції, думки автора статті виглядають доцільними.

Події, які відбувалися перед зустріччю глав чотирьох держав в Парижі, газета розписала детально. Журналісти Расс Брейлі та Бернанд Валерій наголошували на тому, що країни Заходу старалися зберегти саміт від провалу.¹²⁴ Напередодні Хрущов висунув ультиматум президенту Ейзенхауеру про те, що він повинен публічно вибачитися за ситуацію з літаком U-2. Щобільше, зовнішня політика Хрущова на цей момент була дорогоцінною і це, напевно, був один із найбільш складних моментів міжнародних відносин між Заходом та Сходом. Ця теза може бути підтвердженою позицією лідера СРСР щодо президента США, де Хрущов, вимагаючи вибачень, пропонує перервати саміт на 6-8 місяців, а згодом скасовує запрошення президента Ейзенхауера відвідати Москву.¹²⁵ Президент Айк після цих слів Хрущова був відверто «злим», але журналісти пишуть, що він «зробив все можливе для того, щоб зберегти конференцію».¹²⁶ Ейзенхауер

¹²¹ K Aims to End Almost All Income Tax by '65. Daily News. 1960. May 6. P. 6.

¹²² Bernand Valery. Paris Sees K's Goal As Summit Tensions. Daily News. 1960. May 8. P. 6.

¹²³ Там само.

¹²⁴ Russ Braley, Bernand Valery. Push Efforts to Save Summit, West Keeps the Door Open. Daily News. 1960. May 17. P. 3.

¹²⁵ Там само.

¹²⁶ Там само.

заявив, що «шпигунські польоти були призупинені і не будуть відновлені після збиття U-2».¹²⁷ Ці слова президента США є неймовірно важливими, адже він де-факто визнав те, що його літак був шпигунським, а не метеорологічним, як про це раніше заявляли. Редактори не відреагували на це, а лише процитували президента.

Саміт в Парижі був зірваним і редактори газети звинувачують в цьому лише Хрущова, адже він відмовився від переговорів через те, що Ейзенхауер публічно не вибачився за інцидент з літаком.¹²⁸ Отже, ми бачимо, яку важливу роль в зовнішній політиці зіграв збитий літак U-2, він приніс велику напруженість у стосунки Заходу та Сходу. Чи є провиною Хрущова зірвання саміту в Парижі сказати складно. Хоча він і раніше говорив про те, що ця зустріч буде зірваною, але він до неї готувався і про це свідчать архівні документи. 6 травня була підготована пам'ятка по обміну думками з делегацією США в Парижі, а також пропонувалось підняти питання «про припинення порушень американськими воєнними літаками державного кордону СРСР».¹²⁹

Другий візит Хрущова до США відбувся восени 1960 року, коли лідер СРСР мав на меті прийняти участь на 15-й сесії Генеральної Асамблеї ООН в Нью-Йорку. Тоді був «найбільш напружений час у відносинах між СРСР та США».¹³⁰ Прибуття Хрущова до США на фоні зовнішньополітичних відносин не віталось американськими журналістами. Вільям Федерічі та Роберт Маккарті писали в газеті, що «небо плаче і навіть погода не сприяла планам

¹²⁷ Russ Braley, Bernand Valery. Push Efforts to Save Summit, West Keeps the Door Open. Daily News. 1960. May 17. P. 3.

¹²⁸ West Quits as K Wrecks Summit. Daily news. 1960. May 18. P. 4.

¹²⁹ Дубовицкая М. Скандал как разновидность политического нарратива в личной дипломатии Н.С. Хрущева. Журнал Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2017. С. 102.

¹³⁰ Там само.

вшанувати Хрущова, як містера ООН 1960 року».¹³¹ Така позиція преси підтверджує те, що відносини у той момент були дійсно складними.

На думку редакторів газети, Хрущов кинув виклик президенту США, коли оголосив, що очолить комуністів на 15-й сесії Генеральної Асамблеї ООН.¹³² 23 вересня 1960 року відбулося засідання в ООН на якому виступали Хрущов та Ейзенхауер.¹³³ Цікавим є те, що журналісти Daily News, описуючи промову президента США, вказали, що він «прийняв виклик Хрущова і переміг», тому що виступив першим зі своєю пропозицією масштабної програми допомоги Африці.¹³⁴ Чи було це справді перемогою, про яку пише газета, сказати складно.

Цього дня Хрущов використав свою промову більшою мірою, як пропаганду. Він говорив, що «повинна бути негайна незалежність усіх колоній, володінь тощо, включаючи території, що утримуються за договорами оренди».¹³⁵ Досить цікава позиція зі сторони радянського лідера, коли він говорить про колонії, не включивши власну колоніальну імперію до цього списку. Подібну позицію висловив посол Америки в ООН Джеймс Уодсворт, який сказав: «Це справді дивна вимога з боку країни, чий імперіалізм охопив більше людей, територій та утисків ніж будь-що інше, що бачило ХХ століття».¹³⁶ Раніше ми не спостерігали таку різку позицію зі сторони влади США стосовно Хрущова, адже на всі його емоційні висловлювання уряд Америки реагував стримано і лише преса дозволяла собі відповідати в подібній до Хрущова манері.

¹³¹ William Federici, Robert McCarthy. K Visits and the Skies Weep. Daily news. 1960. September 20. P. 4.

¹³² UN: Ike Wrests Initiative From Khrush In Bid for Support of Neutral Nations. Daily news. 1960. September 25. P. 36.

¹³³ Там само.

¹³⁴ Там само.

¹³⁵ UN: Ike Wrests Initiative From Khrush In Bid for Support of Neutral Nations. Daily news. 1960. Sep 25. P. 36.

¹³⁶ Там само.

Пропагандистським цей виступ можна назвати ще й тому, що він вимагав нездійсненого. До прикладу, Хрущов вимагав переглянути статут ООН із закликом перенести штаб-квартиру ООН із США в Швейцарію, Австрію чи навіть в СРСР.¹³⁷ Проте, ці вимоги були абсурдними, бо будь-які зміни в статуті ООН повинні бути схвалені всіма 5 постійними членами Ради Безпеки (Велика Британія, СРСР, США, Китай, Франція).

Наступний виступ Хрущова в ООН, який відбувся 12 жовтня 1960 року, редакція газети майже не коментувала. На шпальтах з'явилися інформативні колонки, де писали про виступи представників різних держав без додавання власної думки. Хоча й журналісти не аналізували зміст промови Хрущова, тому що, скоріш за все, вважали це пропагандою, але вони змогли зацікавити своїх читачів іншою інформацією про лідера СРСР. Девід Берк написав, що «як би насильницькі промови Хрущова не звучали англійською, вони все одно набагато м'якші, ніж їхні російські оригінали».¹³⁸ Причина цієї розбіжності полягає у тому, що перекладачі такого органу як ООН, не могли повторювати деякі висловлювання Хрущова. Він під час своїх промов був доволі відвертим та певною мірою вульгарним. Більше того, Берк запитав про мову Хрущова в Лео Дудіна, який раніше був завідувачем кафедри іноземних мов Київського університету.¹³⁹ Останній резюмував, що «для російських вух, Хрущов говорить як свиня. А його крики й стукання в ООН показують, що він один».¹⁴⁰

Деякі його висловлювання були доволі необережними, тому така реакція зі сторони американської преси є очікуваною. Під час попереднього візиту до США, Хрущов старався бути більш стриманим перед журналістами, хоча й тоді він здивував багатьох своєю жестикуляцією та висловлюваннями. Під час виступу в ООН, він вже не був таким стриманим і говорив скоріше від себе, а

¹³⁷ UN: Ike Wrests Initiative From Khrush In Bid for Support of Neutral Nations. Daily news. 1960. Sep 25. P. 36.

¹³⁸ In Russian, K's a 4-Letter Man. Daily News. 1960. October 5. P. 42.

¹³⁹ Там само.

¹⁴⁰ Там само.

не по заготовленому тексту. Така думка у нас виникає, тому що слова Хрущова про «представників африканських народів, яких називали чорними і він не знає чи це являється для негра образою, чи не являється»¹⁴¹ скоріше не були написані представниками МЗС для промови. Приклад цього висловлювання (тайм-код 3:02) та його промови можна побачити в додатках (додаток 1).

Отже, даний візит Хрущова до США і його виступ на Генеральній Асамблеї ООН були описані пресою, як пропагандистський крок зі сторони СРСР. Редакція не вдавалася в деталі цієї події, як це було раніше і більшою мірою ігнорувала будь-які закиди Хрущова в бік США. Проте, проаналізувавши статті та переглянувши відеоматеріали з виступу, можна сказати, що Хрущов відчував себе комфортно і використовував різні маневри, жестикуляцію для отримання бажаного результату.

Питання Берліну турбувало Хрущова протягом усіх років з моменту загострення ситуації навколо цього міста. Ще у 1958 році СРСР запропонував Заходу вивести воєнні контингенти із Західного Берліна¹⁴² і реакція газети тоді була доволі агресивною: вони писали, що США будуть битися за Берлін.¹⁴³ Проте, демілітаризація міста не відбулася і війська країн Заходу з нього не були виведені.¹⁴⁴

4 червня 1961 року відбулася перша зустріч новообраного президента Кеннеді з радянським лідером у Відні.¹⁴⁵ На цій зустрічі Кеннеді сказав, що його цікавить, яким чином можна забезпечити становище, коли США та СРСР

¹⁴¹ Виступ Хрущова на Генеральній Асамблеї ООН 23 вересня та 12 жовтня 1960 року. URL: https://youtu.be/5_XvcoIl-ys (дата звернення: 09.06.2022).

¹⁴² Платошкин Н. Н. Предыстория возведения берлинской стены. Август 1961 года. Военно-исторический журнал, 2009. С. 1.

¹⁴³ We Tell K We'd Fight To Keep W.Berlin Free. Daily News. 1958. November 11. P. 10.

¹⁴⁴ Платошкин Н. Н. Предыстория возведения берлинской стены. Август 1961 года. Военно-исторический журнал, 2009. С. 2.

¹⁴⁵ Корниенко Г. Холодная война. Свидетельство её участника. Олма-Пресс, 2001. С. 54.

могли би жити в мирі.¹⁴⁶ Газета не аналізувала цю подію, а лише писала новинні колонки, проте через два тижні ситуація змінилася.

21 червня 1961 року, Тед Льюїс писав, що більшість американців звикли до криз Холодної війни і вважають будь-які деталі нудними, поки не почнеться стрілянина.¹⁴⁷ Він не був впевненим у розвитку Берлінської кризи і аргументував це тим, що якщо США не втручатимуться у внутрішні справи СРСР, то ніякого конфлікту не буде. Проте, деякі експерти говорили, що криза розгорнеться під час Різдва. У відповідь, Тед Льюїс зазначив, що при такій ситуації у США буде ще багато місяців на вирішення проблеми і всі заяви експертів – це лише розмови.¹⁴⁸ Тобто ми можемо побачити, що автор не вірив у загострення ситуації навколо Берліна.

У цій статті газета згадала про зустріч у Відні і автор написав, що саме вона могла спричинити Берлінську кризу.¹⁴⁹ Адже Кеннеді тоді, зі слів Теда Льюїса, розпочав зустріч з того, що прямо сказав Хрущову: «Ми та наші союзники будемо повністю відстоювати наші берлінські права».¹⁵⁰ У Хрущова була протилежна позиція: він мав намір визнати Східну Німеччину, а Західну залишити «небезпечним західним островом».¹⁵¹ Тобто, ми можемо побачити, що автор не вірив у загострення ситуації навколо Берліна, але звинувачував Кеннеді у виникненні нової фази цієї кризи.

Вищевказані тези про готовність захищати Берлін, скоріш за все, були правдою, адже ще у квітні 1961 року були розроблені плани дій у випадку блокади Берліна (додаток 2).¹⁵² Хрущов же зі своєї сторони, справді мав

¹⁴⁶ Корниенко Г. Холодная война. Свидетельство её участника. Олма-Пресс, 2001. С. 54.

¹⁴⁷ Capital Circus. Daily News. 1961. June 21. P. 4.

¹⁴⁸ Там само.

¹⁴⁹ Там само.

¹⁵⁰ Там само.

¹⁵¹ Там само.

¹⁵² National archives. The 1961 Berlin Crisis. URL: <https://www.archives.gov/publications/prologue/2011/fall/berlin> (дата звернення: 13.06.2022).

жорстку позицію і говорив про готовність захищати НДР «на суші, на морі чи в повітрі» (додаток 3).¹⁵³

Напередодні зведення Берлінської стіни у редакції виникало все більше питань щодо політики новообраного президента США. Френк Хоулман написав статтю про настрої військовослужбовців і політику Кеннеді, де в більшій мірі критикував її. Офіцери ВПС та ВМС також були незадоволені реакцією Кеннеді на Берлінську кризу.¹⁵⁴ Ми раніше згадували про різку позицію газети у 1958 році та хотіли би ще нагадати про те, як журналісти підтримували Ейзенхауера: майже всі їх статті були з повною підтримкою дій президента. У серпні 1961 року Хоулман згадав про нього і написав, що Кеннеді повинен подивитися назад в минуле, коли Ейзенхауер сказав Хрущову наступне: «Якщо ви почнете війну в Європі, Росії не буде на карті».¹⁵⁵ На думку автора, не потрібно прямо погрожувати ядерною зброєю, але слова про союзну армію, яка готова захищати місто, можуть переконати Хрущова. Висновками статті було те, що хоч і багато людей критикувало політику Ейзенхауера через загрозу ядерної війни, але він працював у Берліні на відміну від Кеннеді.¹⁵⁶ Дещо дивним є той факт, що газета не погрожує, не критикує, не ображає Хрущова так, як це було раніше, натомість пише про невдачу політику Кеннеді.

Початок зведення Берлінського муру був негативно сприйнятий редакцією, яка назвала Хрущова «Червоним Гітлером» і «М'ясником Угорщини та України».¹⁵⁷ Водночас, вони почали роздуми щодо того, чому він це зробив і було два варіанти: а) зупинка масової еміграції; б) з'ясувати чи зробить щось Захід.¹⁵⁸ У такій ситуації, коли Захід продовжуватиме

¹⁵³ National archives. The 1961 Berlin Crisis. URL: <https://www.archives.gov/publications/prologue/2011/fall/berlin> (дата звернення: 13.06.2022).

¹⁵⁴ Frank Holeman. Capital Circus. Daily News. 1961. August 14. P. 4.

¹⁵⁵ Там само.

¹⁵⁶ Там само.

¹⁵⁷ Challenge in Berlin. Daily News. 1961. August 15. P. 27.

¹⁵⁸ Там само.

бездіяльність, комуністи можуть поневолити всіх людей і це буде лише питанням часу.¹⁵⁹ Газета стверджує, що США зі своїми союзниками повинні розпочати прогресивний економічний тиск і продовжувати посилювати його до того моменту поки Хрущов «не відкличе своїх собак», або не розпочне гарячу війну.¹⁶⁰ Журналісти демонструють стійку позицію в питанні кризи, але критикують Кеннеді, тому що він, замість того, щоб твердо стояти та бути готовим до війни, консультується зі своїми помічниками.¹⁶¹ Загалом, газета не задоволена політикою Заходу і пише про те, що вони дозволили Хрущову занадто багато і рано чи пізно сядуть з ним за стіл переговорів після всього, що він зробив (додаток 4).¹⁶²

Кінець жовтня 1961 року був кульмінацією Берлінської кризи. 27 серпня американські та радянські танки стояли одні напроти одних на пункті пропуску Фрідріхштрассе.¹⁶³ Що варто зазначити, так це те, що автор статті Русс Бралі пише про початок Берлінської кризи не у 1958 році, або у червні 1961 року, а 13 серпня – день, коли почали зводити Берлінську стіну.¹⁶⁴ Але водночас, він не вдався до аналізу події, а лише описав процес та кількість танків, які були на пункті пропуску – 7 танків з боку СРСР та 6 танків з боку США.¹⁶⁵

Берлінська криза 1961 року, надала можливість побачити нам нову позицію газети – критика влади. Раніше редакція повсюдно аналізувала та критикувала зовнішню політику Хрущова, а після літа 1961 року ситуація кардинально змінилася – тепер вони зосереджують увагу на Кеннеді. Після подій у Берліні, Роберт Томпсон пише, що Кеннеді коливається, коли йому потрібно діяти, закрився від преси та громадськості, відмовляється від бійки у

¹⁵⁹ Challenge in Berlin. Daily News. 1961. August 15. P. 27.

¹⁶⁰ Там само.

¹⁶¹ Там само.

¹⁶² Там само.

¹⁶³ East and West Tanks Stand Face to Face on Berlin Border. Daily News. 1961. October 28. P. 5.

¹⁶⁴ Там само.

¹⁶⁵ Там само.

міжнародних та внутрішніх справах.¹⁶⁶ Хрущов для автора – «лисий воїн Кремля», який своєю зброєю здатен знищити цілий світ і Кеннеді, на жаль, знаходиться у нього в полоні.¹⁶⁷ Протягом літа 1961 року і надалі, редакція газети стримувалась від аналізу зовнішньої політики Хрущова, на його місці тепер був Кеннеді.

Останні роки міжнародні відносини країн Заходу з СРСР, як ми бачимо, були доволі напруженими. Після Берлінської кризи 1958 року Хрущов відвідав США, його політика стала більш лібералізованою і сам він повірив у нову еру відносин між Заходом та Сходом. Проте, після ситуації зі збиттям літака U-2 такого переломного моменту не було. Його візит до США і виступ на Генеральній Асамблеї ООН ніяким чином не вплинули на складні міжнародні відносини. А Берлінська криза 1961 року переконала його в тому, що Захід не готовий до війни. На додаток, наступного року виникла нова криза – Карибська.

Карибська криза – пікове протистояння двох блоків під час Холодної війни. Кубинський лідер Кастро позитивно ставився до комунізму і Хрущов про це дізнався. Після візиту Микояна на Кубу, який раніше був відправлений у США в якості гостя посла, Кастро заявив, що на Кубі буде соціалізм.¹⁶⁸

Саме Куба була для США, а особливо для президента Кеннеді, головною зовнішньополітичною проблемою. Тому що саме від президента залежало, якою буде Куба, що знаходилася близь США. Питання Куби було одним з пріоритетних, тому що вона прямо впливатиме на рейтинг президента США та на демократичну партію, кандидатом від якої був Кеннеді.¹⁶⁹

¹⁶⁶ Robert Thompson. Capital Circus. 1961. November 11. P. 4.

¹⁶⁷ Там само.

¹⁶⁸ Отношения с Западом. Холодная война. Карибский кризис. Время. Люди. Власть. Московские Новости, 1999. URL: http://www.hrono.ru/libris/lib_h/hrush63.php . (дата звернення 09.06.2022).

¹⁶⁹ Добрынин А. Сугубо доверительно: посол в Вашингтоне при шести президентах США (1962-1986). Москва: Международные отношения, 2008. С. 63.

Куба, яка не хотіла мати нічого спільного з США, попросила в СРСР військової допомоги, щоб в разі чого захистити себе від близького сусіда. Хрущов не міг не використати це звернення у своїх цілях. Тому він відправив на Кубу не лише військову допомогу у вигляді танків, артилерії тощо, а й ядерну зброю. Аргументував Хрущов це тим, що ядерна зброя США знаходиться на території Туреччини: близько до СРСР.¹⁷⁰

На території Куби радянські війська розгорнули всю зброю, включно з ядерною. Це призвело до того, що США оголосили блокаду Куби, а потім було приведено в стан готовності війська НАТО та країн Варшавського договору.

4 жовтня 1962 року на острів були доставлені ядерні боєприпаси, але США виявили розгортання стратегічних ракет за допомогою літак U-2 лише 14 жовтня.¹⁷¹ Преса даною інформацією не володіла, адже в період з 14 по 24 жовтня жодної інформації щодо перебування радянських ракет на території Куби не було. Газета Daily News вперше написала про Карибську кризу лише після звернення Кеннеді до американського народу, яке відбулося 22 жовтня.¹⁷²

Редакція газети відреагувала на звернення Кеннеді спокійно та врівноважено, жодної паніки не було. Хоча ситуація була доволі напруженою, журналісти старалися заспокоїти громадян та водночас наголошували, що не варто себе обманювати, адже ніхто не може передбачити кінець історії.¹⁷³ Daily News готували читача до важких часів, де американці повинні розглядати себе як націю, яка готова до стану війни і діяла відповідно. Вони не старалися здогадуватися про можливі сценарії перебігу подій, але вказували, що це може бути як: посилення тиску на Західний Берлін, космічні

¹⁷⁰ Там само.

¹⁷¹ Малахов Т. Карибский кризис 1962 года: история и современность. Вестник Московского государственного лингвистического университета. 2016. С. 107.

¹⁷² Карибська криза. Альманах визначних подій. URL: <https://calendate.com.ua/event/1529> (дата звернення 09.06.2022).

¹⁷³ Off To A Good Start. Daily news. 1962. October 24. P. 45.

операції, або повноцінна ядерна війна.¹⁷⁴ Варто зазначити, що редактори не вдавалися до образ Хрущова, які були так їм притаманні, і згадки про нього були мінімальні. Натомість вони наголошували, що США не одні і весь світ буде стояти поруч з ними.¹⁷⁵ Враховуючи попередні проаналізовані статті газети, а особливо ті, що стосувалися Берлінської кризи в 1958 році, де журналісти відверто писали про удар по СРСР під час Берлінської кризи, то зараз таких висловлювань немає. Це скоріше свідчить про те, що вони справді були наляканими цією ситуацією і вважали її вкрай небезпечною.

Протягом двотижневої кризи, а у випадку газети вона була тижнева, тому що отримали інформацію вони лише 22 жовтня, редакція Daily News дуже акуратно писала про перебіг подій. Їхні новинні колонки були лаконічними, інформативними та без власної думки. Навіть після досягнення «твердої згоди» щодо умов припинення зіткнення СРСР із Заходом, яке скоріш за все було би ядерним, журналісти не дозволяють собі висловлювати суб'єктивну думку.¹⁷⁶ Ця криза була неймовірно близькою для жителів США в географічному плані і побоювання зі сторони преси були очікуваними. Під час Карибської кризи зі шпальт Daily News миттєво зникли будь-які емоційні висловлювання про СРСР та Хрущова, які раніше були притаманні цій газеті.

Отже, під час Карибської кризи Daily News вели себе стримано та утримались від авторських статей з аналізом події. Їхня позиція обмежилась колонками новин з ретрансляцією слів Кеннеді, Хрущова та дипломатів. Варто зазначити, що в цей складний період журналісти не наводили паніки серед читачів, а навпаки заспокоювали їх, пишучи про світову підтримку США. Хрущов та Кеннеді були доволі стриманими і зберігали контроль над ситуацією, саме це дозволило їм зупинити ймовірну війну. Загалом, Карибська

¹⁷⁴ Off To A Good Start. Daily news. 1962. October 24. P. 45.

¹⁷⁵ Там само.

¹⁷⁶ Frank Holeman. JFK Tells Soviet: Move Fast. Daily news. October 29. 1962. P. 3.

криза багато чому навчила лідерів СРСР та США: після неї вони мали чіткі межі за які переходити не можна було.

Ця стриманість лідерів після кризи була переломним моментом у міжнародній стратегії двох держав. Через більше ніж пів року, літом 1963 р., відносини СРСР зі США були кращими. Хрущов вже не вважав Берлінське питання першочерговим, а згодом став на шлях поступок і дискусій на заміну напруженості. Нова зовнішня політика Хрущова дозволила йому змінити підхід до країн Заходу і світ став безпечнішим.¹⁷⁷

Обговорення питання про заміну Хрущова з'явилося ще на початку 1964 року і факт того, що весь цей рік він більшою мірою провів в поїздках по різних країнах, лише розвивали настрої і обговорення щодо його відставки.¹⁷⁸ 14 жовтня Хрущов підписав заяву про відставку, а в Кремлі відкрився Пленум ЦК КПРС, де його звільнили з посади Першого секретаря ЦК КПРС і вивели зі складу Президіуму ЦК.¹⁷⁹ Реакція журналістів Daily News була неоднозначною, адже вони не знали, що справді трапилося в ці дні. На фоні покращення міжнародних відносин, їх хвилювало питання хто тепер очолить «кінець гарячої лінії Кремля та чий палець стоятиме на кнопці ядерної ракети».¹⁸⁰

Зрештою, міжнародні стосунки Заходу та Сходу в період правління Хрущова були переважно напруженими. Його політика була емоційною та пропагандистською, що вело за собою загострення відносин. Журналісти газети Daily News часто відповідали Хрущову на його закиди взаємно, не стримуючи себе в образах та емоційних висловлюваннях. Ми змогли побачити, що газета, яка раніше повсюдно хвалила свою владу, перейшла на її

¹⁷⁷ Фурсенко А., Нафтали Т. «Холодная война» Хрущева. Тайная история противника Америки. Москва: Издательство РОССПЭН, 2018. С. 596.

¹⁷⁸ Рой Медведев Хрущев. Политическая биография. Редактор Семен Резник Published by Chaldize Publications Benson. 1986. С. 240.

¹⁷⁹ Там само.

¹⁸⁰ Khrush Makes A Summit Bid To Avert War. Daily news. 1964. October 25. P. 43.

критику. Ці роки були повні змін не лише в політичному вимірі, а й у журналістському. Карибська криза стала явищем, яке змінило позицію багатьох – від лідерів держав до журналістів. Проте, це були останні роки перебування Хрущова при владі і його нова зовнішня політика не дала такі значні результати за такий малий період часу.

Висновки

Підбиваючи підсумки аналізу американської газети Daily News, потрібно розуміти, що преса в даний період часу була головним інформаційним фронтом. Пропаганда в середині ХХ століття була як зі сторони США, так і СРСР. Мета нашої роботи полягала у виділенні інформації про зовнішню політику Хрущова в роки його правління.

Після приходу Хрущова до влади, ситуація в міжнародному полі мала сприятливі умови для покращення взаємовідносин між країнами Заходу та Сходу. Газети в цей період ретранслювали перебіг подій і на основі їх матеріалів формувалася думка у громадян. Маючи такий вплив на громадськість, журналісти могли пропагувати ідеї своєї влади. Як ми бачимо з викладеної інформації, точка зору редакторів газети та владних колів США часто збігалися у питанні зовнішньої політики. На основі проаналізованих нами матеріалів, можна стверджувати, що у газеті формувався образ Хрущова, як «тирана, бандита».

Відносини між Заходом та СРСР в досліджуваній нами період хоч і були частково лібералізованими, але зі сторони газети ця лібералізація не відчувалася. Редакція публікувала статті, де проявлялася тотальна недовіра до Хрущова та до інших політиків СРСР.

Антикомуністичні погляди Daily News чітко проглядалися в їх новинних колонках, де подекуди була присутня суб'єктивна думка журналістів та в аналітичних статтях з яскраво вираженими проявами антипатії до СРСР. Журналісти часто вдавалися до образ та поливання брудом Хрущова і його зовнішню політику, але при настанні критичних ситуацій (Карибська криза) – вони зберігали нейтралітет і не доносили свою думку.

За допомогою аналізу, ми можемо побачити прірву між капіталістичним і комуністичним світами, які були далекими один від одного в плані розвитку та ідеології. Це доводить візит Хрущова до США, коли американські

журналісти публікували різні думки на противагу цензурованій пресі СРСР. Перебування лідера СРСР в США часто висвітлювалося в нейтральних новинних колонках і лише по його від'їзду у газеті з'являються критичні статті від таких журналістів, як наприклад Тед Льюїс, Генрі Моул. Така політика проглядається не лише в даний момент, редакція газети часто доносила неупереджену інформацію до читача і лише при наявності чіткої позиції зі сторони влади США, або після певного затишшя, вони писали аналітичні статті з поясненням ситуації та критикою СРСР.

Таким чином, проаналізовані нами матеріали, що безпосередньо стосуються зовнішньої політики Хрущова в роки його правління, дають нам змогу зрозуміти настрої не лише преси, а й частково народу США до Хрущова. Позиції влади США та редакції переважно збігалися, нами не було замічено критики дій президента чи державного секретаря США в питанні зовнішньої політики, що створює для нас певну узагальнену картинку того, як тоді працювала журналістика конкретно у цій газеті.

Список використаних джерел та літератури

Джерела

Періодика:

1. A Geneva Surprise: Khrushchev, Zhukov. Daily News. 1955. July 15. P. 2.
2. A Jovial K Ends His Tour of West Coast. Daily News. 1959. September 22. P. 26.
3. Adlai Feels K Is Set To Talk Arms Control. Daily News. 1959. September 25. P. 32.
4. Any Hope From Geneva? Daily News. 1955. July 27. P. 11.
5. Anything New From Moscow?. Daily News. 1956. February 19. P. 41.
6. Ben Gross. What's On? Daily News. 1959. July 25. P. 31.
7. Bernand Valery. Paris Sees K's Goal As Summit Tensions. Daily News. 1960. May 8. P. 6.
8. Brushoff For Khrushchev. Daily News. 1958. July 16. P. 33.
9. Capital Circus. Daily News. 1959. August 03. P. 4.
10. Capital Circus. Daily News. 1959. September 28. P. 1.
11. Capitol Stuff. Daily News. 1959. August 06. P. 4.
12. Captive Nations. Daily News. 1959. August 04. P. 25.
13. Capital Circus. Daily News. 1961. June 21. P. 4.
14. Challenge in Berlin. Daily News. 1961. August 15. P. 27.
15. Clasp Hands With Murder, Mr. President? Daily News. 1959. August 04. P. 25.
16. Crowds Hear Nixon, K Debate. Daily News. 1959. July 25. P. 7.
17. Disarm: Khrush Warns U.S. on Eve of Big Parley. Daily News. 1959. September 25. – P. 32.
18. Dulles in Paris Sees Big Hopes in the Air. Daily News. 1955. July 15. P. 2.

19. Dulles to Deal With E. Germans. Daily News. 1958. November 27. P. 2.
20. East and West Tanks Stand Face to Face on Berlin Border. Daily News. 1961. October 28. P. 5.
21. Frank Holeman. Capital Circus. Daily News. 1961. August 14. P. 4.
22. Frank Holeman. JFK Tells Soviet: Move Fast. Daily news. October 29. 1962. P. 3.
23. German Reds Hear K Tune, Join in Chours. Daily News. 1958. November 12. P. 30.
24. Harried West Berlin Urges German Unity. Daily News. 1958. November 30. P. 6.
25. Hint Red Chiefs Killed Stalin. Daily News. 1956. June 5. P. 2.
26. HST to K: Be Patient With Press. Daily News. 1959. September 22. P. 26.
27. Ike Agress to Summit in UN. Daily News. 1958. July 23. P. 3.
28. Ike and Throngs Stiffly Polite to K. Daily News. 1959. September 16. P. 6.
29. Ike's Clean Bomb Plan Stupid, Khrushy Retorts. Daily News. 1957. July 12. P. 8.
30. In Russian, K's a 4-Letter Man. Daily News. 1960. October 5. P. 42.
31. Inevitable War. Daily News. 1956. February 19. P. 41.
32. K Aims to End Almost All Income Tax by '65. Daily News. 1960. May 6. P. 6.
33. K Brough Peace Dove: Red Press. Daily News. 1959. September 16. P. 6.
34. K Explains Ike's Date. Daily News. 1959. September 28. P. 1.
35. K Vows to Puff Peace Pipe; Report Ike Keen to See Him. Daily News. 1959. August 06. P. 4.

36. K Warns West on Rising Tide In Arab World. Daily News. 1958. July 23. P. 3.
37. Khrush Boasts New Missile Will Have an H'to Hit Any Point in World'. Daily News. 1956. April 24. P. 2.
38. Khrush Makes A Summit Bid To Avert War. Daily news. 1964. October 25. P. 43.
39. Khrushchev Will Come to UN; Ike Weighs Soviet Conditions. Daily News. 1958. July 24. P. 3.
40. Khrushchev Wings Homeward After Good-by From Ike. Daily News. 1959. September 28. P. 1.
41. Khrushy Asks Summit Talk To Avert War. Daily News. 1958. July 20. P. 3.
42. Khrushy on U.S. TV: Why Not Be Buddies? Daily News. 1957. June 3. P. 3.
43. Labor Boys 'Pigs', So K. Hogs Vodka. Daily News. 1956. April 25. P. 4.
44. New Khrushy Summit Pitch Is No Sale Here. Daily News. 1957. December 22. P. 2.
45. Nixon's Remarks Tip Hand of White House. Daily News. 1959. August 03. P. 4.
46. Off To A Good Start. Daily news. 1962. October 24. P. 45.
47. Pravda Prints Blast By U.S. Red Chief. Daily News. 1956. June 28. P. 19.
48. R.I.P.: The «Geneva Spirit». Daily News. 1955. November 12. P. 13.
49. Red Doc Bids Medical Tie. Daily News. 1959. September 22. P. 26.
50. Reds Bar NATO Bid: We Want Ike. Daily News. 1957. December 22. P. 2.
51. Reds Warn: Atom War Would Kill Capitalism. Daily News. 1954. April 27. P. 17.
52. Robert Thompson. Capital Circus. 1961. November 11. P. 4.

53. Russ Braley, Bernand Valery. Push Efforts to Save Summit, West Keeps the Door Open. Daily News. 1960. May 17. P. 3.
54. Send The Boss Or Nobody. Daily News. 1955. June 08. P. 39.
55. Show Him We're Tough, Too. Daily News. 1959. August 14. P. 23.
56. Soviet Grip Weakening: Dulles. Daily News. 1956. June 28. P. 19.
57. Talk We Hope Won't Get Talked. Daily News. 1957. March 18. P. 31.
58. Ted Lewis. Soviet Grip Weakening: Dulles. Daily News. 1956. June 28. P. 19.
59. Twining Sees 7 New Red Jets. Daily News. 1956. June 25. P. 2.
60. U.S. Won't Bypass UN For a 5-Power Parley. Daily News. 1958. July 21. P. 3.
61. UN: Ike Wrests Initiative From Khrush In Bid for Support of Neutral Nations. Daily news. 1960. September 25. P. 36.
62. Voice of Dead Stalin Sounded Beria's Doom. Daily News. 1953. July 13. P. 22.
63. We Tell K We'd Fight To Keep W.Berlin Free. Daily News. 1958. November 11. P. 10.
64. West Quits as K Wrecks Summit. Daily news. 1960. May 18. P. 4.
65. Who Said That? Daily News. 1954. June 20. P. 45.
66. William Federici, Robert McCarthy. K Visits and the Skies Weep. Daily news. 1960. September 20. P. 4.
67. Zhukov `Fired,` Seen Slated for Premier. Daily News. 1957. October 27. P. 2.
68. Zhukov Okay, Says Khrush; `War Fading`. Daily News. 1957. October 30. P. 2.

Опубліковані джерела:

1. Г. К. Жуков. Воспоминания и размышления. Том 2. Издательство Агентства печати Новости, 1972. С. 361.

2. Корниенко Г. Холодная война. Свидетельство её участника. Олма-Пресс, 2001. С. 54.

3. Рой Медведев Хрущев. Политическая биография. Редактор Семен Резник Published by Chalidze Publications Benson. 1986. С. 96-150.

Література

Монографії, збірки статей:

1. Верт Н. История советского государства 1900-1991: Пер. с фр. — Москва: Прогресс: Прогресс-Академия, 1992. 480 с.

2. Добрынин А. Сугубо доверительно: посол в Вашингтоне при шести президентах США (1962-1986). Москва: Международные отношения, 2008. — С. 63.

3. Иноземцев Н. Внешняя политика США в эпоху империализма. Москва: Государственное издательство политической литературы, 1960. С. 590-610.

4. Пономарев Б. Н., Громыко А. А. История Внешней Политики СССР Том Второй 1945-1980 г. Издательство «Наука» Москва 1981. С.150-285.

5. Филитов А. М. Германия в советском внешнеполитическом планировании 1941-1990. Москва: Издательство Наука, 2009. С. 226.

6. Фурсенко А., Нафтали Т. «Холодная война» Хрущева. Тайная история противника Америки. Москва: Издательство РОССПЭН, 2018. С. 170-270.

Статті:

1. Бабік Н. Карибська криза 1962 р. за спогадами радянських учасників подій, Київ. С. 280-291.

2. Безик И. В. Визит Н. С. Хрущёва в США в 1959 г.: Приморское эхо. Журнал «Россия и современный мир», 2005. С. 171-179.

3. Горлов В. Американская национальная выставка в Сокольниках в 1959 г. Как демонстрация достоинств капитализма. Вестник Московского государственного областного университета. №2. 2021. С.95-103.
4. Гриневский О. Берлинский ультиматум Хрущёва. Журнал «Современная Европа», 2005. С. 132-149.
5. Гукало Т. В. Роль Генрі Кіссінджера у становленні розрядки у відносинах США та СРСР. Гілея: науковий вісник, Вип. 100, 2015. С. 80-83.
6. Даутова Р.В. Н.С. Хрущев и зарубежная журналистика. Вестник Удмуртского Университета. Вып. 1, 2011.С.116-123.
7. Дубовицкая М. Скандал как разновидность политического нарратива в личной дипломатии Н.С. Хрущева. Журнал Вестник РГГУ. Серия: Литературоведение. Языкознание. Культурология. 2017. С. 98-105.
8. Зубков А. «Лицом к лицу»: формирование международного имиджа Н.С. Хрущева в средствах массовой информации. Новый исторический вестник. 2006. С. 1-5.
9. Калягина П. О. Противостояние двух мировых систем в кон. 50 – нач. 60 гг. XX века: Берлинский кризис. Постулат №12, 2018. С. 1-9.
10. Кускова С. А. Освещение первого визита Н. С. Хрущева в США американскими и советскими газетами (на примере «Нью-Йорк таймс» и «Правды»). Вестник Костромского государственного университета, 2018. С. 64-67.
11. Малахов Т. Карибский кризис 1962 года: история и современность. Вестник Московского государственного лингвистического университета. 2016. С. 106-116.
12. Павлов М. Ю. Н.С. Хрущев: неочевидный наследник. Научно-методический электронный журнал «Концепт». №55, 2016. С. 1-8.
13. Петрова Т. Формирование имиджа Н. С. Хрущева в советской прессе 1953-1964гг.: институциональный анализ. Вестник Южно-Уральского государственного университета, 2020. С. 48-53.

14. Платошкин Н. Н. Предыстория возведения берлинской стены. Август 1961 года. Военно-исторический журнал, 2009. С. 1-13.
15. Рыкун Г. Н. Внутренние предпосылки и внешние факторы возведения берлинской стены (1953-1961 гг.). Гуманитарные и юридические исследования, 2019. С. 124-127.
16. Сагателян Г. Ш. К вопросу о роли Н. С. Хрущева в холодной войне и гонке вооружений с США. История: факты и символы, 2020. С. 157-167.
17. Федорова О. О. 155 километров, разделивших германское общество. Ученые записки Орловского государственного университета, 2010. С. 1-4.
18. Хахалкина Е. В. Навстречу друг другу? Визит г. Макмиллана в СССР в 1959 г. Вестник Московского университета. Серия 25. Международные отношения и мировая политика, 2016. С. 140-164.
19. Ярликова О. А., Вплив радянської зовнішньої політики на формування образу «Заходу» у друкованих ЗМІ УРСР 1953–1964 рр. Збірник наукових праць Гілея: науковий вісник, випуск 110, 2016. С. 94-96.

Електронні ресурси:

1. Виступ Хрущова на Генеральній Асамблеї ООН 23 вересня та 12 жовтня 1960 року. URL: https://youtu.be/5_XvcoIl-ys (дата звернення: 09.06.2022)
2. Виступ Хрущова на XX з'їзді КПРС. ГКД: <https://www.jnsn.com.ua/h/0225N/> (дата звернення: 28.04.2022).
3. Карибська криза. Альманах визначних подій. URL: <https://calendate.com.ua/event/1529> (дата звернення 09.06.2022).
4. Отношения с Западом. Холодная война. Карибский кризис / Время. Люди. Власть. Московские Новости, 1999. URL: http://www.hrono.ru/libris/lib_h/hrush63.php . (дата звернення 09.06.2022).
5. National archives. The 1961 Berlin Crisis. URL: <https://www.archives.gov/publications/prologue/2011/fall/berlin> (дата звернення: 13.06.2022).

6. The Berlin Crisis, 1958-1961. URL: <https://history.state.gov/milestones/1953-1960/berlin-crises> (дата звернення: 24.04.2022).

7. William Burr. Diplomatic History. Avoiding the Slippery Slope: The Eisenhower Administration and the Berlin Crisis, November 1958–January 1959 URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-7709.1994.tb00610.x> (дата звернення: 24.04.2022).

Додатки

Додаток 1

LS/MLejins:gw.

Approved in S
4/22/61
Approved in the
White House
5/11/61

SECRET

DEPARTMENT OF STATE

This document consists of 5 pages
Number 1 of 1 copies, Series A

Memorandum of Conversation

ADENAUER VISIT
Washington, April 12-13, 1961

The White House
DATE: April 13, 1961
12:00 noon

000003

SUBJECT: Berlin Contingency Planning and Related Matters

PARTICIPANTS: United States

The President
Secretary Rusk
Ambassador Dowling
Assistant Secretary Kohler
Mrs. Lejins (Interpreter)

Federal Republic

Chancellor Adenauer
Foreign Minister von Brentano
Ambassador Grewen
Dr. Karl Carstens
Mr. Weber (Interpreter)

COPIES TO:

S/S INR/C
G L
S/P 1 Amembassy Bonn
S/AL US Mission Berlin
GER USRO
EUR The White House

Amembassy Moscow

In the discussion in his private office the President raised the question of contingency planning for Berlin. He stated that Mr. Acheson agreed to take this task upon himself, and he understood that Mr. Acheson had discussed the problem to some extent with the Chancellor. The President indicated that he had discussed contingency planning with Mr. Macmillan during the latter's recent sojourn in Washington and intended to discuss it also during his pending talks with General de Gaulle. The important thing which the President wished to point out was that he had noticed that there was a considerable gap between the planning done in such instances and the commitments which the various nations understood they had taken upon themselves. This was true of such organizations as SEATO as well as of other international bodies. The President wanted to have an absolutely clear understanding on the part of the United Kingdom, France and Germany as to what each country, including the United States, understands its duty to be in concerted action, so that it will be possible to know exactly how each country is going to respond to the pressures which may arise. Again, the President reiterated that there was a tremendous gap between the plans that had been worked out and what the various nations were willing to do in the case of need. The President had discussed this problem with the British and he felt that the end of these talks had by no means been reached so far. He was serious concerned with finding out what the response of the various nations would be under certain conditions. The United States, for instance, wanted to strengthen the military probes in the event that a formal blockade of Berlin might be undertaken by either the Soviets or the East Zone. He indicated that he could hardly say that any final conclusions in this matter had been reached with the British and he felt that discussions would probably have to continue for some time. Moreover, he had no idea at all of what General de Gaulle might be prepared to do. For this

SECRET

reason

INFORMATION COPY

702.022/1-1361

RECEIVED

~~TOP SECRET~~

-45-

2. Final Kennedy-Khrushchev Exchange on Berlin, June 4

In a last brief meeting with Khrushchev alone in the afternoon of June 4, the President once more pointed out to him Berlin's importance to the United States and expressed the hope that the Soviet Union would not present him with a situation deeply involving America's national interest. The President conceded that the Soviet Union had to make its own decisions regarding Berlin, but he urged that these decisions be considered carefully and that Soviet-American relations be developed in a way that would avoid a direct confrontation between the two countries.

Khrushchev stated in reply that he appreciated the President's frankness but also said that if the borders of the GDR on land, sea, or in the air were violated, as a result of insistence by the United States on its rights in Berlin following the signing of a separate peace treaty, they would be defended. The Soviet Premier warned that, if the United States envisaged any action that would bring about unhappy consequences, "force would be met by force," and that both countries would have to prepare themselves for that situation. Khrushchev made also clear, in answer to a question by the President, that under an interim agreement Western forces would remain in Berlin for six months but would then have to be withdrawn.

The President declared that either Khrushchev did not believe that the United States was serious or the Soviet Union found the existing situation in Berlin so unsatisfactory that it felt compelled to take such drastic action. President Kennedy stated that at his forthcoming meeting with British Prime Minister Macmillan he would have to state his impression that the USSR was presenting him with the alternative of accepting the Soviet Union's action on Berlin or having to face confrontation. He, the President, had come to Vienna to prevent such a confrontation and he therefore regretted that he had to leave Vienna with this impression.

Khrushchev then stated that for the sake of saving prestige one might agree that token contingents of troops, including Soviet troops, could be maintained in West Berlin although not on the basis of occupation rights but of some agreement registered with the United Nations. Khrushchev made it clear, however, that access to Berlin would be subject to control by the GDR. In the course of this particular discussion, Khrushchev asserted that

~~TOP SECRET~~

